
ANALIZA RAZMJENE PUBLIKACIJA U KNJIŽNICI ARHEOLOŠKOGA MUZEJA ZADAR

ANALYSIS OF THE EXCHANGE OF PUBLICATIONS IN THE LIBRARY OF THE ARCHAEOLOGICAL MUSEUM ZADAR

Cilj rada je prikazati važnost i okolnosti uvođenja razmjene publikacija kao načina popunjavanja knjižničnoga fonda na primjeru Knjižnice Arheološkoga muzeja Zadar. Osim popunjavanja fonda, uspostavom razmjene matičnih i drugih publikacija, između dviju zainteresiranih strana, doprinosi se njegovu obogaćivanju, a dostupnost građi širem krugu korisnika osigurava pomoć u stručnom i znanstveno-istraživačkom radu.

Istraživanje procesa razmjene u Knjižnici Muzeja obuhvatilo je razdoblje od 1960., kada su uspostavljene prve razmjene, do kraja 2013. Kronološki pregled omogućuje uvid u okolnosti njezina pokretanja ali, isto tako, rasprostranjenost, razvoj i promjene u razvoju ovoga načina popunjavanja knjižničnoga fonda koje su, više od ičega, bile uvjetovane tzv. «vanjskim» čimbenicima (ekonomskim, političkim, kadrovskim, tehnološkim).

Cljučne riječi: razmjena publikacija, nabava knjižnične građe, Knjižnica Arheološkoga muzeja Zadar, međuknjižnična suradnja, izdavačka djelatnost

The aim of this paper is to show the importance and circumstances of introducing the exchanging of publications as a means of enriching library holdings using the example of the Library at the Archaeological Museum Zadar. In addition to supplementing the holding, setting up the process of exchanging its own and other types of publications between two interested parties, it also contributes to enriching the library, and furthermore, makes the material available to a wider range of users, which in turn assists scientific and research work.

Researching the exchange procedure at the Museum's Library covers the period from 1960, when the first exchange was established, to the end of 2013. A chronological survey provides insight into the circumstances of its launching, but also the scope, process and changes in developing this manner of supplementing the library holdings, which above all else, was subject to so-called 'external' factors (economic, political, personnel, technological).

Keywords: exchange of publications, procurement of library materials, Library of the Archaeological Museum Zadar, interlibrary cooperation, publishing activities

Uvod

Poznat i općeprihvaćen zadatak svake knjižnice, pa tako i Knjižnice Arheološkoga muzeja Zadar, je usmjerenost na razvoj knjižničnih zbirki te osiguravanje intelektualnog i fizičkog pristupa izvorima informacija s ciljem zadovoljavanja potreba svojih korisnika.¹ Osim toga, za specijalne knjižnice, kojoj prema vrsti pripada Knjižnica Muzeja, od iznimne je važnosti i usklađivanje njezinog poslovanja s politikom i poslanjem matične ustanove (Muzeja). Na taj se način, zajedničkom suradnjom, doprinosi razvoju određenoga specijaliziranog područja tj. arheologije. Stoga, da bi uspješno ostvarivala svoju zadaću, kako prema korisnicima, tako i matičnoj ustanovi, Knjižnica uspostavlja suradnju s brojnim srodnim knjižnicama u Hrvatskoj i izvan nje.

Razmjena publikacija jedan je od oblika suradnje dviju knjižnica (institucija). Prisutna je i primjenjuje se uglavnom kod specijalnih i visokoškolskih knjižnica. Razlog tomu je što matične institucije (sveučilišta, instituti, muzeji) kojima knjižnice pripadaju, imaju razvijenu izdavačku djelatnost i time zadovoljen preduvjet za uspostavu tog vida suradnje. Izdavanjem vlastite knjižne građe (časopisa, knjiga), kao i sveprisutnije neknjižne građe (CD-ROM) i sl. aktivno sudjeluju u širenju znanstvenih i kulturnih informacija, ali i obogaćivanju fonda knjižnice na obostranu korist. Knjižnice uključene u proces razmjene, osim vlastitih izdanja ponekad koriste i duplikate iz svojih fondova.

Međunarodna razmjena knjižnične građe izrazito je važna. Naime, posredstvom izdavačke djelatnosti nacionalna kultura i znanost prodiru u svijet.² Osim toga, ovakvim oblikom priljeva knjižnične građe, knjižnicama se omogućuje znatnije povećanje i obogaćivanje fonda s obzirom na (uglavnom) nedovoljna financijska sredstava koja su im na raspolaganju za planiranje nabave i kupnju. Sve detalje oko postupka međuknjižnične suradnje, pa tako i razmjene, knjižnice međusobno samostalno uređuju i dogovaraju.

MEĐUKNJIŽNIČNA RAZMJENA PUBLIKACIJA – cilj i svrha

Razmjena publikacija definira se kao redovita i uzajamna dostava publikacija između dviju institucija.³ Tako knjižnice, sveučilišta, istraživački centri i druge raznolike institucije razmjenjuju znanstvene i službene publikacije, a

Introduction

The well-known and generally accepted task of any library, including the Library of the Archaeological Museum Zadar, is its focus on developing library collections and providing intellectual and physical access to sources of information with the aim of meeting the needs of its users.¹ In addition, special libraries, which belong to the Museum's type of library, are of great importance for coordinating its operations with the policy and mission of the parent institution (the Museum). In this way, cooperation contributes to the development of certain specialised areas i.e. archaeology. Therefore, in order to accomplish successfully its task, towards both users and the parent institution, the Library establishes cooperation with many similar libraries in Croatia and abroad.

Exchanging publications is one form of cooperation between two libraries (institutions). It happens mainly in specialised libraries and libraries belonging to higher education institutions. The reason is that parent institutions (universities, institutes, museums), to which the library belongs, have developed publishing operations and thus fulfil the prerequisite for establishing this form of cooperation. When issuing its own library materials (journals, books), as well as increasingly present non-book materials (CD-ROM) and the like, the library actively participates in the dissemination of scientific and cultural information, as well as mutually enriching library holdings. Libraries involved in this exchange process, other than its own publications, sometimes also use duplicates from its own holdings.

The international exchanging of library materials is exceptionally important. Namely, publishing activities enable national culture and science to penetrate the world.² Furthermore, this flow of library materials enables libraries to significantly increase and enrich their holdings given the (mostly) insufficient financial resources available for planning procurement and purchasing. All details surrounding the process of interlibrary cooperation, including the actual exchanging, are independently regulated and negotiated by the libraries.

INTERLIBRARY EXCHANGE OF PUBLICATIONS - aim and purpose

The exchange of publications is defined as a regular and reciprocal delivery of publications between two institutions.³ Thus, libraries, universities, research centres and

1 Prijedlog Standarda za specijalne knjižnice u RH (rujan, 2011.). <preuzeto 2014-12-02> http://www.hkdrustvo.hr/hr/novosti/odabrana_novost/428/
 2 K. Tadić, 1994, 31.
 3 J. Lilja. Developing the international distribution of humanities studies in Finland: the exchange of publications of two learned societies in 1831-1914. preuzeto od K. Ekonen, P. Paloposki and P. Vattulainen (eds.), *Handbook on the international exchange of publications*, 5th edn. (Munich: Saur, 2006) 9-10; N. R. Einhorn, Exchange of publications, in A. Kent and H. Lancour (eds.), *Encyclopaedia of library and information science 8* (New York: Marcel Dekker, 1972) 282-289.

1 Proposed Standard for Specialised Libraries in the Republic of Croatia (September, 2011). <Retrieved 02/12/2014> http://www.hkdrustvo.hr/hr/novosti/odabrana_novost/428/
 2 K. Tadić, 1994, 31.
 3 J. Lilja. Developing the international distribution of humanities studies in Finland: the exchange of publications of two learned societies in 1831 to 1914. Taken from K. Ekonen, P. Paloposki and P. Vattulainen (eds.), *Handbook on the international exchange of publications*, 5th edn. (Munich: Saur, 2006) 9-10; N.R. Einhorn, Exchange of publications, in Kent A. and H. Lancour (eds.), *Encyclopaedia of Library and Information Science 8* (New York: Marcel Dekker, 1972) 282-289.

ponekad i duplikate. S jedne strane posredstvom razmjene u knjižnicu pristižu nova izdanja te obogaćuju fond, kako kvalitativno tako i kvantitativno. S druge pak strane, rezultati istraživanja objavljeni u publikacijama šire se na obostranu korist domaćih i stranih stručnjaka. To drugim riječima znači da primjenom razmjene publikacija, knjižnice kao sudionici u procesu, ostvaruju višestruku korist.

Kratka povijest razmjene kao oblika nabave građe

Povijest razmjene publikacija može se pratiti od kraja 17. stoljeća.⁴ Naime, 1694. Kraljevska francuska knjižnica razmijenila je svoje duplikate za nova engleska i njemačka izdanja. Nekoliko desetljeća kasnije (1740.), za potrebe razmjene publikacija, sveučilišta u Švedskoj osnivaju *Commercium Literarium* koji će poslužiti kao model za kasnije razmjene. U Njemačkoj je u to vrijeme osnovan *Akademischer Tauschverein*, a njemu će se kasnije pridružiti i ostala sveučilišta (belgijska, švicarska, nizozemska).

Međunarodna razmjena službenih publikacija započinje u prvoj polovici 19. stoljeća zaslugom francuza Alexandera Vattemarea.⁵ On je, putujući Europom, posjetio brojne knjižnice i ustanovio da bi se mnogi duplikati koje su knjižnice posjedovale trebali distribuirati poradi širenja znanja. Američkom Kongresu je predložio razmjenu knjižničnih duplikata pri čemu bi Kongresna knjižnica bila centralna agencija za razmjenu duplikata u Sjedinjenim Američkim Državama. Njegov prijedlog je prihvaćen, a Konvencijom u Bruselu 1886. podržano je osnivanje sličnih nacionalnih centara za razmjenu. Potpisnici toga sporazuma bili su predstavnici SAD-a, Belgije, Brazila, Italije, Portugala, Srbije, Španjolske i Švicarske. Kasnije su mu pristupile i ostale države.

Konvencija o međunarodnoj razmjeni publikacija još je jedan sporazum vrijedan spomena, koji je UNESCO usvojio 1958. godine. U Sjedinjenim Američkim Državama od 1968. na snazi je Konvencija koja je poticala razmjenju „između državnih tijela i nevladinih institucija obrazovnog, znanstvenog, tehničkog ili kulturnog usmjerenja i neprofitnog karaktera...“ Prema podacima iz 1972. godine američka Kongresna knjižnica i njezin Odjel razmjene i darovanja vodili su najveći program razmjene ove vrste u SAD-u. Odjel je rukovodio službenom razmjenom javnih/državnih publikacija s drugim zemljama i održavao sustav od 23000 razmjena neslužbenih publikacija s obrazovnim ustanovama, akademskim zajednicama i državnim agencijama iz gotovo svih

a variety of other institutions share scientific and official publications, and sometimes duplicates. On the one hand, this exchange provides a library with new releases and enriches its holdings, both qualitatively and quantitatively. On the other hand, the research results published in publications are disseminated for the mutual benefit of domestic and foreign experts. In other words, this means that by exchanging publications libraries achieve a number of benefits as participants in the process.

A brief history of exchanging publications as way of procuring library materials

The history of exchanging publications can be traced back to the late 17th century.⁴ Specifically, in 1694, the Royal French library exchanged its duplicates for new English and German editions. A few decades later (1740), for the purposes of exchanging publications, universities in Sweden established the *Commercium Literarium* that would serve as a model for later exchanges. In Germany at that time, the *Akademischer Tauschverein* was established, and was later joined by other universities (Belgian, Swiss, Dutch).

The international exchange of official publications started in the first half of the 19th century, thanks to the Frenchman Alexander Vattemare.⁵ He was traveling around Europe, visiting a number of libraries and found that many duplicates that libraries owned should be distributed to disseminate knowledge. US Congress proposed exchanging library duplicates where the Library of Congress would become the central agency for exchanging duplicates in the United States. His proposal was accepted, leading to the Convention in Brussels in 1886 supporting the establishment of similar national centres for such exchanges. The signatories of the agreement were representatives of the United States, Belgium, Brazil, Italy, Portugal, Serbia, Spain and Switzerland. Other countries later also joined.

The Convention Concerning the International Exchange of Publications is another agreement worth mentioning, which was adopted by UNESCO in 1958. Since 1968, the Convention has been in force in the United States of America and has been encouraging exchanges “between both governmental bodies and non-governmental institutions of an educational, scientific and technical, or cultural nature, which are non-profit-making in character...” According to data from 1972, the US Library of Congress and its Department of Exchanges and Donations conducted the largest exchange programme of its kind in the United States. The Department directed the official exchange of public/government publications with other countries and maintained a system

4 N. R. Einhorn, 1972, 282-289.

5 Ventriloquist, philanthropist i promotor kulturnih razmjena (Paris, 7. 11. 1796. - Paris, 7. 4. 1864.). Stvorio prvi međunarodni sustav razmjene publikacija među knjižnicama i muzejima. <preuzeto 2014-09-23> http://www.biographi.ca/en/bio/vattemare_nicolas_marie_alexandre_9E.html

4 N. R. Einhorn, 1972, 282-289.

5 Ventriloquist, philanthropist and promotor of cultural exchanges (Paris, 7/11/1796 - Paris, 7/4/1864). He created the first international system for the exchange of publications between libraries and museums. <Retrieved 09/23/2014> http://www.biographi.ca/en/bio/vattemare_nicolas_marie_alexandre_9E.html

zemalja svijeta. Takve razmjene dogovarale su se izravno s potencijalnim partnerima putem Odjela razmjene i darovanja te podlijegale konvencijama i sporazumima.

Kratka povijest razmjene, jednog od načina nabave publikacija, u razno-raznim knjižnicama diljem svijeta upućuje na zaključak kako su institucije zainteresirane za razmjenu međusobno uređivale i dogovarale pravila i načela postupka.

Oblici (opseg) razmjene publikacija

Razmjena publikacija postupak je kojim knjižnice međusobno razmjenjuju vlastita izdanja ili duplikate iz svojih fondova kako bi osigurale nabavu građe koju nisu u mogućnosti nabaviti kupnjom. Međutim, kod uspostave postupka razmjene spominju se različiti pristupi, unutar kojih se razmatraju tri načina razmjene, i to: kvantitativni i kvalitativni pristup.⁶

1. razmjena knjiga za knjigu (naslov za naslov, volumen za volumen),
2. razmjena publikacije približno iste vrijednosti (različite cijene knjige u pojedinim zemljama stvaraju razmjenu problematičnom),
3. razmjena stranica za stranicu (ili jedna tabla za dvije stranice).

Međutim, iz prakse knjižnica zaključujemo da pravu vrijednost publikacije koja se razmjenjuje određuje njezina svrha i korištenje, neovisno o tome je li se razmjeni pristupilo na kvantitativan ili kvalitativan način.

RAZMJENA U KNJIŽNICI ARHEOLOŠKOGA MUZEJA ZADAR

Najčešći oblik nabave knjižnične građe u Knjižnici Arheološkoga muzeja Zadar predstavlja razmjena publikacija. Kartoteka razmjene u primjeni je od početka 1960. te je povezujemo s izlaženjem prvog broja časopisa *Diadora* 1 (1959.) tiskanog 1960. koji je omogućio uspostavu postupka.

Postupkom razmjene knjižnični fond povećava se godišnje za oko 300 različitih svezaka knjižne i neknjižne građe. Budući da se radi o arheološkoj knjižnici, građa koja na ovaj način pristiže u knjižnicu prvenstveno je iz područja arheologije, povijesti i povijesti umjetnosti. Uz to, od velike je važnosti za stručno i znanstveno napredovanje djelatnika Muzeja, u prvom redu kustosa, ali od pomoći je i ostalim korisnicima (studentima, profesorima Sveučilišta u Zadru te ostalima). Međutim, jedan od nedostataka ovakvog načina nabave, uz sve prednosti koje pruža, je nemogućnost priljeva građe s područja konzervacije, restauracije, dokumentacije, informacijskih znanosti... Uspostavljenom razmjenom ova i ovakva vrsta građe rijetko je u optjecaju ili ju

of 23,000 exchanges of unofficial publications with educational institutions, the academic community and government agencies from nearly all countries of the world. Such exchanges are negotiated directly with potential partners through the Department of Exchanges and Donations, and are subject to conventions and agreements.

A brief history of exchange, one of the ways of acquiring publications at various libraries around the world, leads to the conclusion that institutions interested in exchanges jointly edited and negotiated the rules and principles of the procedure.

Forms (scope) of the exchange of publications

Exchanging publications is a procedure that enables libraries to exchange their own publications or duplicates from their holdings in order to ensure the procurement of library materials that they are not able otherwise to acquire through purchasing. However, when establishing an exchange procedure, various approaches are mentioned, which comprises three ways of exchanging, including quantitative and qualitative approaches.⁶

1. Exchange of book for a book (title for title, volume for volume),
2. Exchange of publications of approximately the same value (different prices of books in different countries creates problems when exchanging),
3. Exchange of page for page (or one board for two pages).

However, based on library practice, we can conclude that the true value of a publication that is exchanged is determined by its purpose and use, regardless of whether the exchange was approached in a quantitative or qualitative manner.

EXCHANGE IN THE LIBRARY OF THE ARCHAEOLOGICAL MUSEUM ZADAR

The most common form of procuring library materials at the Library of the Archaeological Museum Zadar is the exchange of publications. Exchange card files have been in use since the beginning of 1960 when the first edition of the *Diadora* 1 (1959) printed in 1960 was exhibited, and thus enabled establishment of the procedure.

The exchange procedure has led to an yearly increase of library holdings by about 300 different volumes of book and non-book materials. As this is an archaeological library, the materials that arrive at the library in this manner are primarily from the fields of archaeology, history and history of the arts. In addition, it is also of great importance for professional and scientific advancement of the Museum staff, primarily its curators, but is helpful for other users (students, professors of the University of Zadar and others).

je moguće nabaviti samo i/ili isključivo kupnjom. S druge strane, izdavačka djelatnost Muzeja prvenstveno usmjerena na područje arheologije, jedan je od razloga što su ostala područja djelomično zanemarena tj. nedovoljno zastupljena. U skoroj budućnosti trebalo bi izvidjeti mogućnost širenja izdavačke djelatnosti i na navedena područja kako bi zainteresiranim srodnim institucijama mogli ponuditi i takvu vrstu građe za razmjenu.

„Zamjena“ prije razmjene

Spomenuli smo da je postupak razmjene publikacija u Knjižnici Muzeja započeo 1960. i valja istaknuti da se od tada do danas provodi u skladu s knjižničarskim pravilima. Međutim, kako u ranijem razdoblju (prije 1960.), nije bila formirana kartoteka razmjene, ne može se ni govoriti o razmjeni publikacija. Kartoteka je, zapravo, jedan od važnih elemenata u dokumentiranju postupka. Nasuprot tome, stanovitu zbrku u raspoznavanju pojmova *zamjena* i *razmjena*⁷ (do 1960.) stvaraju i inventarne knjige u kojima nailazimo isključivo na termin *zamjena*. On je označavao „zamjenu jednog izdanja za drugo“⁸ U prilog tome ide i činjenica da su se pojedini časopisi tijekom pedesetih nabavljali pretplatom. Izdavanjem časopisa *Diadora* pokreće se postupak razmjene (1960.), poneki se časopisi i dalje nabavljaju pretplatom, a dobar dio njih od tada – razmjenom.⁹

Za praćenje povijesti i razvoja razmjene, značajno je razdoblje od 1952. do 1957. (LIV-LIX) kada Muzej, u suizdavaštvu s Arheološkim muzejom u Splitu, izdaje časopis

However, one of the disadvantages of this procurement method, besides all the benefits it provides, is the inability of receiving materials in the field of conservation, restoration, documentation, information sciences and so on. The established exchange procedure rarely sees this kind of material in circulation, or it can be procured only and/or exclusively through purchasing. On the other hand, the publishing activity of the Museum is primarily focused on the field of archaeology, and is one of the reasons other areas are partially neglected, i.e. underrepresented. In the near future, the possibility of expanding its publishing activities in these areas also should be looked into in order to offer similar interested institutions this kind of material for exchange purposes.

“Replacement” before exchange

We mentioned that the publications exchange procedure began at the Library of the Museum in 1960 and it should be noted that since then, it has been carried out in accordance with the library rules. However, as in the earlier period (before 1960) exchange card files were not established, there can be no talk of the exchanging of publications. The card files, in fact, are one of the important elements in documenting the procedure. Nevertheless, a certain confusion in distinguishing the terms *replacement* and *exchange*⁷ (prior to 1960) also occurs due to the inventory ledgers in which we come across only the term *replacement*. It meant “the replacement of one edition with another.”⁸ This is supported by the fact that certain journals during the fifties were acquired on a subscription

- 7 Premda je u Knjižnici općeprihvaćen termin zamjena, autorica je mišljenja da je ispravniji termin razmjena te ga kao takvog i primjenjuje. Naime, u *Rječniku stranih riječi* razmjena se definira kao 1. davanje jednoga radi uzimanja drugoga; trampa. 2. obostrano slanje službenih osoba ili dokumenata. 3. pravni posao kojim se stranke uzajamno obvezuju predati stvari u vlasništvo. Sličnu definiciju i značenje nalazimo u *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* autora Vladimira Anića (Zagreb: Novi liber, 2003). Razmjena je 1. čin razmjenjivanja usp. razmijeniti, b. uzajamno, dvostrano ustupanje 2. uzimanje i davanje jedne stvari za drugu; trgovina, trampa (str. 1307). Za razliku od razmjene zamjena se definira kao 1. čin kojim se mijenja jedno za drugo 2. čin kojim tko zamjenjuje drugoga u čem ili dolazi na dužnost drugoga 3. nadomjestak (*Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga, 2000., str. 1397). U *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* autora Vladimira Anića (Zagreb: Novi liber, 2003) zamjena je ono što nastaje kad se zamijeni, čin i posljedica zamjenjivanja, supstitucija (str. 1797).
- 8 Časopis *Osječki zbornik II i III* iz 1948. (izdavač Muzej Slavonije u Osijeku) inventariziran 6. ožujka 1949. prvi je od časopisa za kojega u inventarnoj knjizi, u rubrici nabava, stoji termin „zamjena“. Nakon njega slijede časopisi: *Starinar* (Srpsko narodno društvo), *Narodna starina* (Etnografski muzej Split), *Arheološki vestnik* (Slovenska akademija znanosti i umjetnosti) i dr. Osim časopisa, „zamjena“ je uključila i monografska izdanja (knjige, separate te stare i rijetke knjige - rara). Tako dopis br. 159/55 naveden u bilješkama inventarne knjige navodi niz publikacija dostavljenih Državnom arhivu u Zadru od kojih treba izdvojiti: *La provincia del Carnaro: saggio geografico* / Guido Depoli. Rijeka : *La Vedetta d'Italia*, 1928. *Le contese fra chioggiotti e slavi nel litorale dalmato-istriano* / David Levi-Morenos Roma : Stabilimento tipografico della tribuna, 1899. (Estratto da: «Rivista politica e letteraria», feb. 1899.) *Del commercio de' romani dalla prima guerra punica* / Francesco Mengotti. Padova: nella Stamperia del Seminario, 1787. Osim toga, dopis br. 86/55 u bilješkama navodi „zamjenu“ s Naučnom bibliotekom u Zadru. Zanimljiv je i podatak da se monografija *Storia di Zara* (inv. br. 3292) dobila od Arheološkoga muzeja Istre u Puli za časopis *Notizie degli scavi*.
- 9 Tako prva četiri volumena časopisa *Archeologia classica* Muzej prvotno nabavlja pretplatom (inv. br. 3529), a potom razmjenom (inv. br. 3537).

- 7 Although the Library has generally adopted the term replacement, the author is of the opinion that the more correct term is exchange and uses it as such. In fact, in the *Dictionary of Foreign Words*, exchange is defined as: 1. giving one thing in return for another; barter. 2. mutually sending of officials or documents. 3. legal transaction whereby the parties mutually undertake to submit something for ownership. A similar definition and meaning is found in the *Comprehensive Dictionary of the Croatian Language* by Vladimir Anić (Zagreb: Novi liber, 2003). An exchange is 1. exchange something esp. to exchange, b. mutual, bilateral ceding 2. taking and giving one thing for another; trade, barter (p. 1307). In contrast to exchange, replace is defined as 1. the act of substituting one thing for another 2. the act whereby someone replaces another person in something or assumes the duty of another person 3. substitute (*Dictionary of the Croatian Language*, Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža and Školska knjiga, 2000, p. 1397). In the *Comprehensive Dictionary of the Croatian Language* by the author Vladimir Anić (Zagreb: Novi liber, 2003), replacement is that what happens after substitution, is the act and consequence of replacing, substitution (p. 1797).
- 8 The journal *Osječki zbornik II i III* from 1948 (published by the Museum of Slavonia in Osijek) inventorised on 6 March 1949, is the first of the journals which notes the term “replacement” in the inventory ledger, in the columns. This is followed by the journals: *Starinar* (Serbian National Society), *Narodna starina* (Ethnographic Museum of Split), *Arheološki vestnik* (Slovenian Academy of Sciences and Arts) and others. Besides the journal, “replacement” is also included in monographs (books, offprints, old and rare books - rara). Hence, correspondence no. 159/55 listed in the notes of the inventory ledger lists a number of publications submitted to the State Archives in Zadar, with the following worth pointing out: *La provincia del Carnaro: saggio geografico* / Guido Depoli. Rijeka: La Vedetta d'Italia, 1928. *Le contese fra chioggiotti e slavi nel litorale dalmato-istriano* / David Levi-Morenos Rome: Stabilimento tipografico della tribuna, 1899. (Estratto da: “Rivista politica e letteraria”, Feb. 1899) *Del commercio de' romani dalla prima guerra punica* / Francesco Mengotti. Padova: nella Stamperia del Seminario, 1787. In addition, correspondence no. 86/55 in the notes cites “replacement” with the Research Library in Zadar. Also worth mentioning is the fact that the monograph *Storia di Zara* (inv. no. 3292) was received from the Archaeological Museum of Istria in Pula for the journal *Notizie degli Scavi*.

Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku (VAHD).¹⁰ Tako je tijekom petogodišnje suradnje, Muzej na adrese srodnih institucija slao VAHD, a osim časopisa, odašiljano je i monografsko izdanje *Muzeji i zbirke Zadra* (izdavač Zora, Zagreb). Radi lakše kontrole slanja časopisa VAHD tj. da i jedna i druga institucija kao suizdavači budu poznati s primateljima, Arheološki muzej Zadar je dopisom br. 228/55 zatražio popis ustanova i zavoda u inozemstvu s kojima splitski Muzej vrši razmjenu. Dopisom br. 16/215-55 Arheološki muzej u Splitu dostavio je traženi popis.

Nadalje, „začetke razmjene“ pratimo i u dopisu pisanom 21. travnja 1954. (odgovor na dopis Arheološkoga muzeja Zadar br. 123/54). U njemu Rimski institut Kraljevine Švedske u Lundu prihvaća „razmjenu publikacija“ koju nudi Arheološki muzej Zadar.¹¹

Osim toga, potvrdu da je „zamjena“ korištena na već opisan način i prije pokretanja časopisa *Diadora* nalazimo u članku *Rad Arheološkog muzeja u Zadru od Oslobođenja do 1959. godine* autora Mate Suića objavljenom u *Diadori* 1 gdje se navodi: „...sve arheološke institucije iz FNR Jugoslavije šalju redovito sva svoja izdanja Muzeju, bilo besplatno bilo u zamjenu: Zemaljski muzej u Sarajevu, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, Arheološki muzej u Zagrebu, JAZU (sva izdanja *Odjela za društvene znanosti*), SAZU u Ljubljani, Arheološki institut u Beogradu, Arheološki muzej Istre u Puli, Arheološki muzej u Skopju“. Isto tako navodi i: „...prima u zamjenu i kupuje svojim sredstvima stručne edicije ili periodike iz SSSR, Poljske, Čehoslovačke, Mađarske.“

Pregled rezultata istraživanja razmjene publikacija od 1960. do 2013.

Razvoj izdavačke djelatnosti Muzeja, posebno izdavanje muzejskog časopisa *Diadora*, odigrao je ključnu ulogu u pokretanju postupka razmjene publikacija i stvaranju međuknjižnične suradnje sa srodnim institucijama.¹² Pregledom kartoteke razmjene ustanovljeno je da je početak procesa razmjene kod većine institucija započeo prilikom prvog broja časopisa *Diadora*, tiskanog 1960. Na taj je način prvu razmjenu na području Hrvatske Muzej uspostavio s Historijskim arhivom u Zadru 11. studenoga 1960. Početkom 1961. suradnja se širi izvan granica Hrvatske. Tako, 3. veljače 1961. Muzej uspostavlja suradnju

basis. The publication of the journal *Diadora* initiated the exchange procedure (1960), where some journals are still purchased on a subscription basis, whereas a large proportion of them through the exchange procedure.⁹

To track the history and development of exchanging publications, an important period is 1952-1957 (LIV-LIX) when the Museum, co-publishing with the Archaeological museum in Split, published the journal *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* or VAHD (*Journal of Dalmatian Archaeology and History*).¹⁰ In this way, during five years of cooperation, the Museum sent the VAHD to the addresses of relevant institutions, and besides the journal, it also distributed the monographic series *Muzeji i zbirke Zadra* (*Museums and Collections of Zadar*) (publisher: Zora, Zagreb). In order to help track the distribution of the journal VAHD, so that both institutions as co-publishers are aware of who are the recipients, the Archaeological Museum Zadar request in its correspondence no. 228/55 a list of institutions and departments abroad with whom Split Museum conducted exchanges. The Archaeological museum in Split forwarded the request list in its correspondence no. 16/215-55.

Furthermore, ‘the beginnings of exchange’ are found in correspondence written on 21 April 1954 (in reply to the correspondence of the Archaeological Museum Zadar no.123/54). In it, the Roman Institute of the Kingdom of Sweden in Lund accepts “the exchange of publications” offered by the Archaeological Museum Zadar.¹¹

In addition, a confirmation that the “replacement” was used in the already described manner even prior to the launch of the journal *Diadora* is found in the article *Rad Arheološkog muzeja u Zadru od Oslobođenja do 1959. godine* (*The Work of the Zadar Museum of Archaeology from Liberation to 1959*) by the author Mate Suić published in *Diadora* 1 where he states: “... all archaeological institutions of the Federal People’s Republic of Yugoslavia regularly send all their publications to the Museum, either free of charge or in exchange: National Museum in Sarajevo, the Museum of Croatian Archaeological Monuments in Split, the Archaeological museum in Zagreb, Yugoslavian Academy of Science and the Arts or JAZU (all editions of the Department of Social Sciences), Slovenian Academic of Science and the Arts or SAZU in Ljubljana, the Belgrade Institute of Archaeology, the Archaeological Museum of Istria in Pula, Archaeological museum in Skopje”. It also states: “...receives in exchange and purchases using its own funds academic editions of periodicals from the USSR, Poland, Czechoslovakia, Hungary.”

10 Š. Batović, 1964, 684.

11 Institut napominje da će poslati djelo *Thylander* kao i posljednji tiskani svezak serije *Meddelanden fran Lunds Universitets Historiska Museum*. Zauzvrat, Institut očekuje primitak časopisa *Bulletin d’Archeologie et d’Histoire Dalmate* te monografiju *Catalogue des Musees de Zadar*.

12 Na kraju sv. 2 (1960.-1961.) časopisa *Diadora* izašlom 1962. navodi se popis ustanova s kojima se vrši razmjena, popis časopisa te popis monografija, primljenih u razmjenu. Iz popisa zaključujemo da je pokretanje časopisa omogućilo nabavu velike količine knjižnične građe tj. uspostavu razmjene s 25 zemalja svijeta odnosno 115 različitih institucija (muzeja, arhiva, instituta i sl.). Na području bivše Jugoslavije uspostava „zamjene“ bila je prisutna s 34 ustanove. Isti popis navodi da je u Muzej razmjenom pristiglo 166 sv. časopisa (serijske publikacije) te 67 sv. knjiga (monografska izdanja).

9 Thus, the first four volumes of the journal *Archeologia classica* Museum originally purchased through a subscription (inv. no. 3529), and then through an exchange (inv. no.3537).

10 Š. Batović, 1964, 684.

11 The Institute notes that it will send the work *Thylander* and the last printed volume of the series *Meddelanden fran Lunds Universitets Historiska Museum*. In return, the Institute expects the receipt of the journal *Bulletin d’Archeologie et d’Histoire Dalmate* and the monograph *Catalogue des Musees de Zadar*.

sa Zavičajnim muzejom u Travniku (područje bivše Jugoslavije). Vrlo brzo, već 21. veljače 1961. započinje i suradnja izvan granica bivše države (SFRJ) i to s Bibliothek der Österreichischen Akademie der Wissenschaften Wien.

Muzej je slao prvenstveno vlastita izdanja ili izdanja objavljena u suizdavaštvu. Na nekoliko adresa poslani su i duplikati tj. izdanja nekih drugih institucija.¹³

Osim kartoteke razmjene, u arhivi Knjižnice nailazimo na dokumente koji svjedoče da je postupak pokretanja razmjene uključivao odašiljanje prvog broja časopisa *Diadora* na adrese srodnih institucija.¹⁴ Važnost koju muzejski časopis zauzima u postupku razmjene naglašavana je i u desetljećima kasnije. Međutim, usprkos želji da se međuknjižnična suradnja uspostavi sa što većim brojem institucija, te da časopis *Diadora* bude dostupan što većem broju stručnjaka, postupak razmjene u konačnici nije uvijek pozitivno rješavan.¹⁵ Osim toga, zabilježeni su i slučajevi prekida suradnje nakon višegodišnje uspješne razmjene, a bili su uvjetovani različitim razlozima.¹⁶

U Izvješćima¹⁷ o radu Arheološkoga muzeja Zadar za razdoblje od 1960. do 1976. autora Šime Batovića može se pratiti rast i razvoj Muzeja (prostorno i kadrovski) kao i ugled koji ima u zemlji i inozemstvu. Djelatnici Muzeja često sudjeluju¹⁸ na skupovima, seminarima, kongresima i stručnim usavršavanjima.¹⁹ Osim toga Muzej je organizator brojnih stručnih sastanaka i savjetovanja. Također, aktivan je i u priređivanju izložbi. Tijekom 1970.-

Overview of results into the research of the exchange of publications from 1960 to 2013

The development of publishing activities at the Museum, especially the issuing of the museum journal *Diadora*, played a key role in launching the procedure for the exchange of publications and the creation of interlibrary cooperation with related institutions.¹² Having gained insight into the exchange card files, the conclusion is that the beginning of the exchange procedure in most institutions began upon receiving the first issue of the journal *Diadora*, printed in 1960. This led to the Museum establishing the first exchange in Croatia with the Historical Archives in Zadar on 11 November 1960. At the beginning of 1961, cooperation was extended beyond the Croatian borders. Hence, on 3 February 1961, the Museum set up cooperation with the Regional Museum in Travnik (region of the former Yugoslavia). Very soon, as early as 21 February 1961, cooperation also began beyond the borders of the former country (Social Federal Republic of Yugoslavia), i.e. with the Bibliothek der Österreichische Akademie der Wissenschaften Wien.

The museum sent primarily its own editions or co-published editions. Duplicates, meaning editions from other institutions, were also sent to a number of addresses.¹³

In addition to the exchange card files, we also find in the archives of the Library documents testifying that the commencement of the exchange procedure included the distribution of the first issue of the journal *Diadora* to the addresses of related institutions.¹⁴ The importance that the museum journal occupies in the exchange procedure is pointed out in later decades as well. However, despite a desire to establish interlibrary cooperation with a maximum number of institutions, and that the journal *Diadora* become available to as many experts as possible, in the end the exchange procedure was

- 13 Na adresu Museo Archeologico, Ancona poslan: *Zbornik Instituta za historijske nauke* 1 i 2; *5000 godina keramike iz zadarskih muzeja*; *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu* sv. 15-16(1961); *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* III/2(1961); *Simpozijum o teritorijalnom i hronološkom razgraničenju Ilira u praistorijsko doba*. Za Istituto Internazionale di studi Liguri, Bordighera poslano: *Zbornik Instituta za historijske nauke* 1 i 2; Novak, G. *Prehistorijski Hvar; Srednjovekovne freske: izložba kopija iz zbirke Galerije fresaka u Beogradu, Crkva sv. Donata, jun-septembar, Zadar, 1962* / [priređivači Galerija fresaka u Beogradu i Arheološki muzej u Zadru]; *Archaeologia lugoslavica* 4, 5, 6. Civici Musei e Gallerie di Storia e Arte, Udine (poslano: *Zlato i srebro Zadra i Nina*). The University of California, Serials Department, Berkeley (poslano Aleksova, B. *Demir Kapija*, Mikulčić, I. *Pelagonija*).
- 14 Neke od institucija koje su prihvatile razmjenu: Deutsche Forschungsgemeinschaft, Bad Godesberg kod Bona, (časopis *Gnomon*); Urgeschichtliches Institut, Beč, (časopis *Archaeologia Austriaca*); Landesmuseum für Vorgeschichte, Halle (Saale), (časopis *Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte*); Institut für Geschichte des Altertums und Altertumskunde, Graz, (časopis *Carnuntum-Jahrbuch*).
- 15 Npr. British Institute of Archaeology at Ankara zainteresiran je isključivo za arheologiju Anatolije (AMZd, dopis 165/15); National Museum Athens, zbog malog broja kopija nije u mogućnosti prihvatiti razmjenu te nudi prodaju (AMZd, dopis 279/1).
- 16 Časopis *Archaeologica Belgica* zbog restrikcija u osoblju i prostoru prekinut u studenom 1973.
- 17 Batović, Š. Rad Arheološkog muzeja u Zadru od 1960. do 1964. godine; Rad Arheološkog muzeja u Zadru od 1965. do 1966. godini; Rad Arheološkoga muzeja u Zadru od 1967. do 1969. godine; Rad Arheološkoga muzeja u Zadru od 1973. do 1976. godine
- 18 Šime Batović sudjelovao na Simpoziju o keramici (Zagreb), prisustvovao IX. simpoziju o južnoj Italiji (Taranto); Mate Suić sudjelovao na Kongresu klasičnih arheologa (Pariz), sudjelovao u radu Simpozija povodom Stogodišnjice CIL-a (Istočni Berlin); Janko Belošević sudjelovao na Bizantološkom seminaru u Raveni etc.
- 19 Božidar Vilhar posjetio Italiju, Švicarsku, Švedsku, Dansku; Šime Batović Grčku i Italiju; Janko Belošević Grčku, Čehoslovačku i Poljsku; Mate Suić Italiju; Boris Ilakovac Bugarsku, Mađarsku i Tursku; Željko Raknić Bugarsku i Tursku etc.

- 12 At the end of Vol. 2 (1960 – 1961) of the journal *Diadora* which came out in 1962, a list of institutions with which exchanges are undertaken is cited, including a list of journals and list of monographs, received in exchange. From the list we can conclude that the launch of the magazine enabled the procurement of large quantities of library materials i.e. the establishment of exchanges with 25 countries and 115 different institutions (museums, archives, institutes and the like). On the territory of the former Yugoslavia, the establishment of "replacement" was linked to 34 institutions. The same list states that in exchange the Museum received 166 volumes of journals (serial publications) and 67 volumes of books (monograph series).
- 13 To the address of the Museo Archeologico, Ancona sent: *Zbornik Instituta za historijske nauke* 1 i 2; *5000 godina keramike iz zadarskih muzeja*; *Glasnik Zemaljskog muzeja u Sarajevu* sv. 15-16(1961); *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* III/2(1961); *Simpozijum o teritorijalnom i hronološkom razgraničenju Ilira u praistorijsko doba*. For Istituto Internazionale di Studi Liguri, Bordighera posted: *Zbornik Instituta za historijske nauke* 1 i 2; Novak, G. *Prehistorijski Hvar; Srednjovekovne freske: izložba kopija iz zbirke Galerije fresaka u Beogradu, Crkva sv. Donata, jun-septembar, Zadar, 1962* / [priređivači Galerija fresaka u Beogradu i Arheološki muzej u Zadru]; *Archaeologia lugoslavica* 4, 5, 6. Civici Musei e Gallerie di Storia e Arte, Udine (posted: *Zlato i srebro Zadra i Nina*). The University of California, Serials Department, Berkeley (sent Aleksova, B. *Demir Kapija*, Mikulčić, I. *Pelagonija*).
- 14 Some of the institutions that have accepted the exchange: Deutsche Forschungsgemeinschaft, Bad Godesberg near Bonn, (journal *Gnomon*); Urgeschichtliches Institut, Vienna, (magazine *Archaeologia Austriaca*); Landesmuseum für Vorgeschichte, Halle (Saale), (journal *Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte*); Institut für Geschichte und des Altertums Altertumskunde, Graz, (magazine *Carnuntum-Jahrbuch*).

tih Muzej su posjetili i istodobno radili na muzejskom materijalu brojni ugledni stručnjaci iz Hrvatske (Split, Zagreb Dubrovnik, Pula) i izvan nje (Sarajevo, Beograd, Ljubljana, Mostar, Venecija, Ancona, Beč, Zurich, Budimpešta, Berlin, Marburg, New York itd.).²⁰ Svi oni bili su potencijalni pokretači novih suradnji, bilo da se radi o arheološkom materijalu ili literaturi potrebnoj za njegovu obradu.

Naime, s obzirom da je knjiga izvor znanja i prisutna u svim vrstama navedenih događanja, susreta, stručnih usavršavanja i sl., u takvom se okruženju svakako može očekivati i potreba za njenom daljnjom distribucijom, a sve u službi širenja znanja. Nova znanja i potreba za njima, naznačila su nove oblike suradnje što je podrazumijevalo i suradnju među knjižnicama.

Neke od razmjena uspostavljene prije više od pet desetljeća još su uvijek aktivne.

Razmjena, kao jedan od načina obogaćivanja fonda knjižnice, složen je i dinamičan proces izložen stalnim promjenama. Nova adresa primatelja/pošiljatelja, zahtjev za ponovno slanje pošiljke, promjena u broju primjeraka koji se prima/šalje tek su neki od razloga koji razmjenu čine dinamičnom.

Kartoteka razmjene kao glavni izvor istraživanja

Knjižnična građa nabavljena postupkom razmjene upisuje se u *Kartoteku razmjene* (Sl. 1 i 2).

Ona sadrži naziv ustanove s kojom se vrši razmjena, naslov publikacije koja se razmjenjuje (primljeno/poslano) te datume primitka tj. slanja. Kod monografskih izdanja (knjiga) upisuje se autor i naslov djela, a kod serijskih publikacija (časopisa) navodi se godište i godina izdanja časopisa. Ukoliko je razmjenom pristigao sitni tisak (deplijan i sl.) ili neknjižna građa (CD-ROM), u kartoteku se obavezno upisuje o kakvoj vrsti građe je riječ.

Radi lakšeg snalaženja kartoni kartoteke podijeljeni su na domaće i strane. Unutar te podjele poredani su po abecednom nizu (domaća kartoteka sadrži naziv grada i instituciju, a strana – državu, grad i instituciju).

Osim toga, radi bržeg i lakšeg poslovanja, na list kartoteke često su dodavane bilješke. Neke se odnose na slanje potrebnog broja primjeraka,²¹ a na nekima je istaknuto vrijeme i razlog prekida razmjene.²²

Osim *Kartoteke razmjene* koja je u primjeni ili je nekad bila, Knjižnica čuva kartone koji svjedoče da je

not always properly resolved.¹⁵ Furthermore, there were cases involving the termination of cooperation after a long and successful exchange period, caused due to various reasons.¹⁶

In the Reports¹⁷ on the work of the Archaeological Museum Zadar for the period from 1960 to 1976 by the author Šime Batović, the growth and development of the Museum (in terms of premises and staff) as well as its reputation at home and abroad can be tracked. Employees of the Museum often participated¹⁸ at meetings, seminars, conferences and training programmes.¹⁹ Moreover, the Museum organised numerous professional meetings and conferences. Furthermore, it was also active in organising exhibitions. During the 1970s, the Museum was visited, and at the same time worked on the museum materials, by a number of prominent experts from Croatia (Split, Zagreb, Dubrovnik, Pula) and beyond (Sarajevo, Belgrade, Ljubljana, Sarajevo, Venice, Ancona, Vienna, Zurich, Budapest, Berlin, Marburg, New York, etc.).²⁰ All of them were potential initiators of new cooperation, whether it was cooperation in terms of archaeological material or literature required for treatment of such material.

Given that books are the source of knowledge and present in all types of the mentioned events, meetings, professional training and the like, such circumstances certainly lead to the expectation of the need for further such distribution, all for the purpose of disseminating knowledge. New knowledge and the need for such knowledge have marked new forms of cooperation, involving collaboration between libraries.

Some of the exchanges established more than five decades ago are still active.

The exchange, as a way of supplementing the library holdings, is a complex and dynamic process subject to constant change. New addresses of recipients/senders, requests to have a consignment resent, changes to the number of copies that are received/sent, are only some of the reasons that make exchanges ever changing.

20 Š. Batović, 1980, 569.

21 Npr. na adresu Arheološkoga muzeja u Splitu časopis *Diadora* 7 poslan je u dva primjerka 16.03.1976., a pojedina monografska izdanja poput *Nakit od prapovijesti do danas*, također u dva primjerka – 29.09.1981.

22 Institut für Urgeschichte-und Frühgeschichte der Universität, Kiel (bilješka: pisali da „ne izdaju više“, „ne slati im dalje“). Museo Arqueologico Nacional, Madrid (bilješka: „ne slati dalje“); Universitetsbiblioteket, Lund (bilješka: „ne slati dalje, od 1983.“); The Israel Museum, Jerusalem (bilješka: „prestali sa zamjenom, časopis *Diadora* ne odgovara njihovim potrebama“).

15 For example, the British Institute of Archaeology at Ankara was interested exclusively in the archaeology of Anatolia (Archaeological Museum Zadar, correspondence 165/15); National Museum of Athens, due to the small number of copies was not able to accept the exchange offer and offered the sale (Archaeological Museum Zadar, correspondence 279//1).

16 The journal *Archaeologica Belgica* because of restrictions in terms of premises and personnel, was terminated in November 1973.

17 Batović, Š. Rad Arheološkog muzeja u Zadru od 1960. do 1964. godine; Ibid; Rad Arheološkog muzeja u Zadru od 1965. do 1966. godini; Ibid; Rad Arheološkoga muzeja u Zadru od 1967. do 1969. godine. Ibid; Rad Arheološkog muzeja u Zadru od 1973. do 1976. godine

18 Šime Batović participated in the Symposium on Ceramics (Zagreb), attended the 9th Symposium on Southern Italy (Taranto); Mate Suić participated in the Congress of Classical Archaeologists (Paris), participated in the work of the Symposium on the Occasion of the Centenary of CIL (East Berlin); Janko Belošević participated in Byzantine Seminar in Ravenna, etc.

19 Božidar Vilhar visited Italy, Switzerland, Sweden, Denmark; Šime Batović visited Greece and Italy; Janko Belošević Greece, Czechoslovakia and Poland; Mate Suić Italy; Boris Ilakovac Bulgaria, Hungary and Turkey; Željko Raknić Bulgaria and Turkey etc.

20 Š. Batović, 1980, 569.

Primljeno		Poslano	
Datum		Datum	Šifra. lista.
11.3.1963	Prijemak na arheologija i knjižnicu dalmatinsku br. LX/1958. LXI/1959.	11.3.1963 11.3.1963 5.12.1966	Siindora I " II " III
25.1.1964	Stara Maroni, skupni nacrt iskucija iz bitke (br. st. iz 27. LX/1958)	23.12.66 11.3.1969	Ratoni, Maroni medlet... Siindora 4/1968
22.1.1968	Prijemak br. LXII/1968.	25.2.1968	" 5/1968.
27.11.1969	" LXIII-120/1961-62.	"	"
7.2.1970	" 65-67/1963-65.	9.2.70.	Siindora 5/70.
16.2.70.	" 68-69/1963-65.	10.2.1970.	" 6/73.
8.11.1973	" 68/1966.	"	" 6/73.
19.11.74.	" 69/1967.	"	Apul. ku. (2 pram.)
2.2.1975.	Insula Canalis, Itarotus - Itanica baptizata u Istriae 1974.	16.3.76.	Siind. 7/74.
3.2.10.75.	Insulae Canalis - Itanica, 1974.	"	" 7/74.
13.2.78.	Prijemak br. 70-73, 1969/70.	15.4.77.	" 8/75.
3.04.80.	Katalog 1969-70.	"	" 8/75.
4.02.80.	WESNIK LXVII/1980.	16.06.80.	Voditi - murgj
14.10.1981.	LXXV/1981.	--	NIN - voditi
--	LXXVII/1983. (2 kom.)	25.12.80.	SIINDORA 9/80. (2 kom.) 309-620/80.
--	1521 - otok Vir u Veljunt. obna, 1983.	29.04.81.	NAKT od profinjata do danas, 1981. (2 kom.) 309-630/80.
--	Don. Pinau Zadar. kat. 1984 - 1986.	25.08.83.	S. ANTONI, 100 godina ANA, Zadar 1984. 309-630/80.
17.05.1986.	71/1984. (2 kom.) 71/1985. (2 kom.)	14.6.1984.	I. FANI, Austrija Zadar 1986. 309-630/80.
		7.12.1988.	SIINDORA 10/1988. (2 kom.) 200-814/88.
		10.12.1990.	SIINDORA 11/1990.
		22.5.1994.	Kat. i izvornjaf. 1 500-814/94.
			" 2 200-814/94.
			Felix 1984 1630/80.

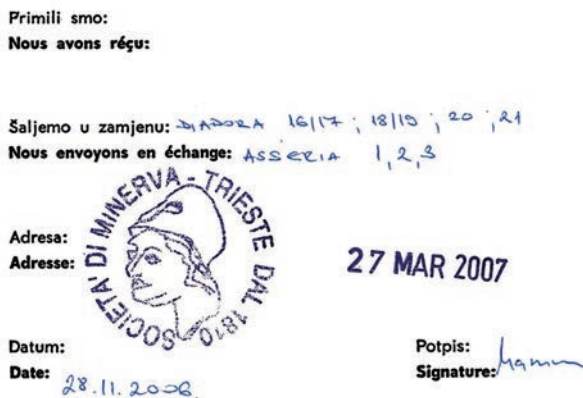
Slika 1. Kartoteka razmjene – sadržaj kartotečnog lista (tu- zemstvo)
 Figure 1. Exchange card files - content of the card files list (domestic)

Primljeno		Poslano	
Datum		Datum	
23.5.1961	Germania 39. 39. Hbd. 1-2, 1961.	15.2.1961	Siindora 1/59.
12.11.61.	" 3-4, "	7.8.1962	" 2/60-61.
2.8.1962.	40, 1, 1962.	11.3.1966	Siindora 3/1965.
18.12.62.	" 2, "	17.12.66	Itan. nach. u. Salma.
24.6.1963.	41, 1, 1963.	19.4.1967	5800 god. ku.
27.12.63.	" 2, "	26.5.68.	NIN - probl. ach. isk.
0.1.1965.	42, 1-2, 1964.	24.7.69.	Siindora 4/1968.
25.10.65.	43, 1, 1965.	18.11.69	Radiol. dat. 1920 u. Badiu, 6-7, 1960.
21.6.1966.	" 2, "	27.5.1970.	Siindora 5/70.
30.7.66.	44, 1, 1966.	"	Biograd - radii
10.5.1967.	" 2, "	2.11.72.	Biograd - radii
18.12.67.	45, 1-2, 1967.	6.5.1975.	Siind. 6/75.
20.9.1968.	46, 1, 1968.	"	Apul. ku.
10.7.1969.	" 2, "	5.10.1970.	Germania
14.7.69.	Siindormit aus germ. 46/1968, 2. Teilbd.	39. 47. Hbd. 1969.	39. 47. Hbd. 1969.
5.10.1970.	Germania	31.5.1971.	48, 1-2, 1970.
31.5.1971.	48, 1-2, 1970.	28.6.1973.	51, 1, 1973.
28.6.1973.	51, 1, 1973.	12.8.73.	49, 1-2, 1971.
12.8.73.	49, 1-2, 1971.	"	50, 1972.
"	50, 1972.	6.2.76.	52, 2, 1974.
6.2.76.	52, 2, 1974.	"	54, 1, 1976.
"	54, 1, 1976.	10.8.76	52, 1, 1974.
10.8.76	52, 1, 1974.	6.2.78.	53, 1-2, 1977.
6.2.78.	53, 1-2, 1977.	12.3.78.	56, 1, 1978.
12.3.78.	56, 1, 1978.		

Slika 2. Kartoteka razmjene – sadržaj kartotečnog lista (ino- zemstvo)
 Figure 2. Exchange card files - content of the card files list (foreign)

Slika 3. Dopisnica AMZd - prednja strana
 Figure 3. Correspondence of the Archaeological Museum Zadar – front side

Slika 4. Dopisnica AMZd - stražnja strana
 Figure 4. Correspondence of the Archaeological Museum Zadar – rear side

„jedna strana“ pokušala uspostaviti razmjenu ali do suradnje nije došlo.²³

Sastavni dio postupka razmjene, osim upisivanja podataka o primljenoj/poslanoj knjižničnoj građi, uključuje i slanje dopisnice kao popratnog materijala (Sl. 3 i 4). Ona služi kao potvrda da je određena publikacija pristigla na odredište. Primjenom informacijske tehnologije ovakva se informacija danas sve više prima e-poštom.

Rezultati analize

Istraživanje je provedeno na analizi dokumentacije o razmjeni u Knjižnici Arheološkoga muzeja u razdoblju od 1960. do 2013. Dokumentacija uključuje korespondenciju/razmjenu sa 519 institucija. Metodološki, istraživanje je podijeljeno u 6 vremenskih razdoblja i to: 1960. - 1969., 1970. - 1979., 1980. - 1990., 1991. - 1997., 1998. - 2004. te 2005. - 2013. Njihova podjela nije vremenski ujednačena tj. svako promatrano razdoblje ne sadrži jednaki broj godina. Razlog tomu su razno-razne promjene (interne, društvene, političke i druge) koje su se odrazile na poslovanje knjižnice pa tako i na postupak razmjene. Tako npr., početkom 90-tih, kada i inače dolazi do krupnih promjena (osamostaljenje Hrvatske), dolazi do vidnog opadanja broja sudionika u razmjeni. To se osobito odnosi na države bivše Jugoslavije (ratna događanja, otežani uvjeti slanja pošiljki i sl.). Osim toga, koncem 90-ih knjižnica ostaje bez knjižničara pa prijelaz od 1998. do 2004. ne daje relevantne pokazatelje o razmjeni iz toga vremena.

Exchange card files as the main source of research

Library materials acquired through the exchange procedure are entered into the *Exchange Card Files* (Fig. 1 and 2).

It contains the name of the institution with which an exchanged is conducted, the title of the publication that is exchanged (received/sent) and the sending or receipt dates. For monograph series (books), the author and title of the work is entered, whereas for serial publications (journals) the age and year of publication of the journal. If the exchange resulted in minor publications (leaflet, etc.) or non-book materials (CD-ROM), the type of material is then entered into the card files.

For convenience sake, the actual cards of the card files are divided into domestic and foreign categories. This division is further arranged into alphabetical sequence (local card files containing the name of the city and institution, whereas the foreign card files – the name of the country, city and institution).

In addition, for faster and easier use, a card file list often includes additional notes. Some refer to sending the required number of copies,²¹ and some point out the time and reason for discontinuing the exchange.²²

Besides the *Card File Exchange*, which is in use or was previously in use, the Library keeps the cards bearing witness that “one party” tried to set up an exchange but the collaboration did not happen.²³

23 Ukupan broj institucija koje nisu prihvatile međuknjižničnu razmjenu Arheološkoga muzeja Zadar je 38 (Muzej Prigorja, Sesvete; Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, Novo Mesto; Urbanistički zavod, Zadar; Centar za kulturu, Vela Luka; Općinski zavod za zaštitu spomenika kulture, Šibenik; Samoborski muzej, Samobor; Sveučilišni centar za postdiplomski studij, Dubrovnik; Samostojna muzejska zbirka, Resen; Università di Bologna, Centro di studi in Trento, Bologna; Università Cattolica delm Sacro Cuore, Milano; Centro Argentino de Estudios Prehistoricos, Buenos Aires; Kunsthistorisches Museum, Wien; Musees Royaux des Beaux Arts, Bruxelles; Revue belge de numismatique et de sigillographie, Bruxelles; Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab, København; Institut d’Egypte, Le Caire; British Museum, London; Conservation des Musees de Poitiers, Poitiers; Deutsches Archaeologisches Institut, Athen; Italian Archaeological School at Athens, Athen; Österreichisches Archaeologisches Institut, Athen; Museo Civico Archeologico, Modena; Rivista del centro emiliano studi preistorici, Modena; Istituto di paleontologia dell’Università, Napoli; Soprintendenza alle antichità delle provincie di Napoli e Caserta, Napoli; Museo Archeologico, Reggio Calabria; Centro di Studi per l’archeologia etrusco-italica, Roma; Istituto di Topografia Antica Università di Roma, Roma; Katona Jozsef Muzeum Igazgatosaga, Kecskemet; Archaeologisches Institut der Universität zu Köln, Köln-Lindenthal; Polskie Towarzystwo Archeologiczne, Oddział we Wrocławiu, Wrocław; Department of Anthropology State University of New York, New York; Smithsonian Institution, Exchange and Gift Division Library of Congress, Washington; Biblioteka Akademii nauk SSSR, Leningrad; Institut naučnoj informacij po obščestvennym naukam AN SSSR, Moskva; Instituto Espanol de Prehistoria, Palacio del Museo Arqueologico Nacional, Madrid; Statens historiska Museum, Stockholm i Schweizerische Gesellschaft für Urgeschichte, Frauenfeld. Nasuprot tome, Muzej nije prihvatio suradnju s 12 institucija (Ogranak Matice hrvatske, Sinj; Tehnički muzej, Zagreb; Republika Socialista Romana, Biblioteca Centrala de Stat, Bucuresti; Archiv mesta Bratislava, Bratislava; Preslav, Arheološkička baza-muzei na Blgarskata Akademija na Naukite, Sofija; Museen, Gedenkstätten und Sammlung der Stadt Magdeburg, Magdeburg; Filozofski fakultet, Institut za arheologija, Skopje; Pokrajinski muzej, Celje; Pomorski muzej „Sergej Mašera“, Piran; Pokrajinski muzej, Ptuj; Zavod za zaštitu na spomenicite na kulturata, prirodnite retkosti i muzej, Strumica i Prikarpat’skij nacional’nij universitet imeni Vasilija Stefanika, Institut istorii i politologij, katedra etnologii i arheologij, Ivano-Frankiv’sk.

21 For example, two copies of the journal *Diadora 7* were sent to the address of the Archaeological museum in Split on 16/03/1976, whereas the individual monographs like *Nakit od prapovijesti do danas*, were also sent in two copies - 29/09/1981.

22 Institut für Urgeschichte-und Frühgeschichte der Universität, Kiel (note: wrote that “do not issue anymore”, “do not send to them anymore”). Museo Arqueologico Nacional, Madrid (note: “do not send anymore”); Universitätsbibliothek, Lund (note: “do not send anymore, since 1983”); The Israel Museum, Jerusalem (note: “stopped replacing, Diadora magazine does not meet their needs”).

23 The total number of institutions that have not accepted interlibrary exchange with the Archaeological Museum Zadar is 38 (Muzej Prigorja, Sesvete; Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, Novo Mesto; Urbanistički zavod, Zadar; Centar za kulturu, Vela Luka; Općinski zavod za zaštitu spomenika kulture, Šibenik; Samoborski muzej, Samobor; Sveučilišni centar za postdiplomski studij, Dubrovnik; Samostojna muzejska zbirka, Resen; Università di Bologna, Centro di studi in Trento, Bologna; Università Cattolica delm Sacro Cuore, Milano; Centro Argentino de Estudios Prehistoricos, Buenos Aires; Kunsthistorisches Museum, Wien; Musees Royaux des Beaux Arts, Bruxelles; Revue belge de numismatique et de sigillographie, Bruxelles; Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab, København; Institut d’Egypte, Le Caire; British Museum, London; Conservation des Musees de Poitiers, Poitiers; Deutsches Archaeologisches Institut, Athen; Italian Archaeological School at Athens, Athen; Österreichisches Archaeologisches Institut, Athen; Museo Civico Archeologico, Modena; Rivista del centro emiliano studi preistorici, Modena; Istituto di paleontologia dell’Università, Napoli; Soprintendenza alle antichità delle provincie di Napoli e Caserta, Napoli; Museo Archeologico, Reggio Calabria; Centro di Studi per l’archeologia etrusco-italica, Roma; Istituto di Topografia Antica Università di Roma, Roma; Katona Jozsef Muzeum Igazgatosaga, Kecskemet; Archaeologisches Institut der Universität zu Köln, Köln-Lindenthal; Polskie Towarzystwo Archeologiczne, Oddział we Wrocławiu, Wrocław; Department of Anthropology State University of New York, New York; Smithsonian Institution, Exchange and Gift Division Library of Congress, Washington; Biblioteka Akademii nauk SSSR, Leningrad; Institut naučnoj informacij po obščestvennym naukam AN SSSR, Moskva; Instituto Espanol de Prehistoria, Palacio del Museo Arqueologico Nacional, Madrid; Statens historiska Museum, Stockholm i Schweizerische Gesellschaft für Urgeschichte, Frauenfeld. Contrariwise, the Museum did not accept collaboration

Analiza razmjene obuhvatila je devet kategorija:

- 1) Omjer primljenih i poslanih (razmijenjenih) publikacija u razdoblju od 1960. do 2013.
- 2) Omjer primljenih publikacija (1960. - 2013.) s obzirom na vrstu knjižnične građe
- 3) Omjer poslanih publikacija (1960. - 2013.) s obzirom na vrstu knjižnične građe
- 4) Ukupna međuknjižnična razmjena Muzeja prema svijetu (područje bivše Jugoslavije nije uključeno)
- 5) Ukupna međuknjižnična razmjena Muzeja prema institucijama u Europi (područje bivše Jugoslavije nije uključeno)
- 6) Ukupna međuknjižnična razmjena Muzeja s Hrvatskom i inozemstvom prema vrsti institucija (1960. - 2013.)
- 7) Ukupna međuknjižnična razmjena Muzeja prema institucijama s područja bivše Jugoslavije (1991. - 2013.)
- 8) Razmijenjene publikacije (1960. - 2013.) s obzirom na vrstu institucije
- 9) Razmijenjene publikacije (1960. - 2013.) s obzirom na vrstu knjižnične građe

U Grafu 1. prikazan je omjer ukupnog broja primljenih i poslanih publikacija u razdoblju od 1960. do 2013. U prva tri desetljeća, sve do 1990., broj primljenih publikacija nadmašuje broj poslanih. Razloge valja potražiti u tome što se izdavačka djelatnost Muzeja tih godina postupno razvijala, dok su institucije s kojima je uspostavljena razmjena već imale razvijenu izdavačku djelatnost. Stoga je trend poslanih publikacija u ovom tridesetogodišnjem razdoblju (osim prvog razdoblja) relativno visok i jednak. S druge strane, primjećuje se permanentni rast poslanih publikacija, iz razdoblja u razdoblje. U razdoblju od 1991. do 1997. (vrijeme ratnih i poratnih zbivanja), razmjena se odvija, ali je evidentno da u takvim prilikama nije onog intenziteta kao prethodnih godina. U sljedećem razdoblju tj. u razdoblju od 1998. do kraja 2003., Knjižnica je u razmjenu poslala iznimno mali broj publikacija.²⁴ Razlog tomu je što u tom razdoblju Knjižnica posluje bez stručno osposobljenog knjižničara. Naime, ulogu i zadatke knjižničara, tek povremeno obavlja muzejska savjetnica, gđa. Branka Nedved. Razdoblje od 2005. do 2013. donosi bitne promjene. Po prvi put otkako se provodi – broj poslanih publikacija veći je od primljenih. Razlog tomu je taj što je Knjižnica, nakon što je zaposlena stručna osoba, knjižničarka, intenzivno radila na poslovima razvoja fonda, a posebno se bavila razmjenom publikacija i nadoknadila višegodišnju stagnaciju u tom

An integral part of the exchange procedure, in addition to entering data about the received/sent library material, also includes the sending of correspondence as supporting material (Fig. 3 and 4). This serves as confirmation that a certain publication arrived at its destination. Today, the use of information technology means that such information is now increasingly received by email.

Results of the analysis

Research was carried out in analysing documentation on exchange in the Library of the Archaeological museum in the period from 1960 to 2013. The documentation included correspondence/exchange with 519 institutions. In terms of methodology, the research is divided into six periods, specifically: 1960 - 1969, 1970 - 1979, 1980 - 1990, 1991 - 1997, 1998 - 2004 and 2005 - 2013. This time division is not uniform i.e. each observed period does not contain the same number of years. The reason for this is the various changes (internal, social, political and other) which had an impact on the library's operations including the exchange procedure. For example, in the early '90s, when major changes had occurred (Croatian independence), there was evidently a decline in the number of participants in the exchange programme. This applies in particular to the countries of the former Yugoslavia (war events, difficult conditions for sending consignments and the like). In addition, at the end of the 90's, the library remained without librarians, hence the transition from 1998 to 2004 does not provide relevant indicators on the exchange at that time.

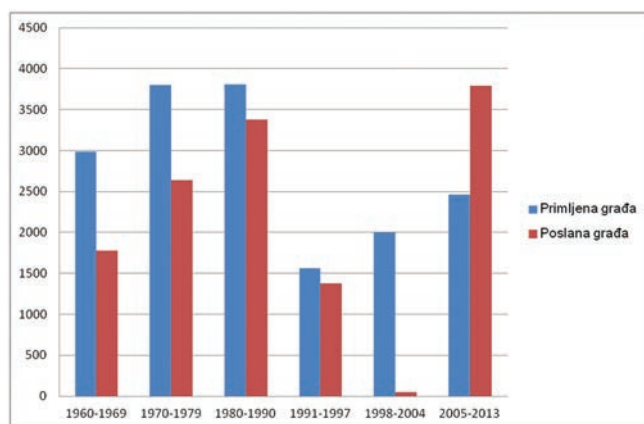
Analysis of exchange covered nine categories:

- 1) The ratio of received and sent (exchanged) publications in the period from 1960 to 2013.
- 2) The ratio of received publications (1960 - 2013) with respect to the type of library materials
- 3) The ratio of sent publications (1960 - 2013) with respect to the type of library materials
- 4) Total interlibrary exchange by the Museum with the world (region of the former Yugoslavia not included)
- 5) Total interlibrary exchange by the Museum with institutions in Europe (region of the former Yugoslavia not included)
- 6) Total interlibrary exchange by the Museum with Croatia and other countries based on type of institution (1960 - 2013)

24 U vremenu kad u knjižnici nije bio zaposlen knjižničar, razmjenom je zabilježeno slanje nekoliko brojeva časopisa *Diadora* i monografsko izdanje *Rimski akvedukti na području sjeverne Dalmacije* autora Borisa Ilakovca (na adrese: Muzeja Slavonije u Osijeku, Arheološkoga muzeja Istre u Puli, Muzeja Đakovštine u Đakovu i Zavičajni muzej „Stjepan Gruber“ u Županji).

with 12 institutions (Ogranak Matice hrvatske, Sinj; Tehnički muzej, Zagreb; Republica Socialista Romana, Biblioteca Centrala de Stat, Bucuresti; Archiv mesta Bratislavy, Bratislava; Preslav, Arheološkička baza-muzei na Blgarskata Akademija na Naukite, Sofija; Museen, Gedenkstätten und Sammlung der Stadt Magdeburg, Magdeburg; Filozofski fakultet, Institut za arheologija, Skopje; Pokrajinski muzej, Celje; Pomorski muzej „Sergej Mašera“, Piran; Pokrajinski muzej, Ptuj; Zavod za zaštita na spomenicite na kulturata, prirodnite retkosti i muzej, Strumica i Prikarpats'kij nacional'nij universitet imeni Vasilija Stefanika, Institut istorii i politologi, katedra etnologii i arheologii, Ivano-Frankiv'sk.

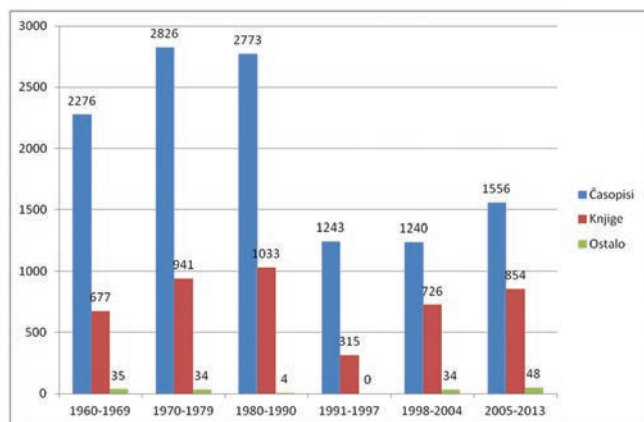

Graf 1. Omjer primljenih i poslanih (razmijenjenih) publikacija u razdoblju od 1960. do 2013.

Graph 1. Ratio of received and sent (exchanged) publications in the period from 1960 to 2013

priređila / prepared by: M. Maruna

Graf 1/1. Omjer primljenih publikacija (1960. - 2013.) s obzirom na vrstu knjižnične građe

Graph 1/1. Ratio of received publications (1960 - 2013) with respect to the type of library materials

priređila / prepared by: M. Maruna

području poslovanja. Knjižnica je ponovno uspostavila sustav razmjene, poslana su sva izdanja Muzeja koja nisu u prethodnom razdoblju i obnovljen je popis ustanova s kojima Knjižnica surađuje u procesu razmjene.

S obzirom da se razmjena kod većine institucija pokretala u vezi s časopisima, što je i razumljivo s obzirom na stručnu orijentaciju ustanove i potrebu njenih korisnika, ne čude podaci Grafa 1/1. Naime, u najvećem broju primljeno je 11914 svezaka časopisa. Broj poslanih je 7835. Što se tiče primljenih knjiga, evidentno je da je broj primljenih svezaka (4546) u prosjeku dvostruko manji po broju od primljenih časopisa. U iznimno malom broju (155) zastupljene su druge vrste knjižnične građe poput AV građe (CD, CD-ROM, DVD) i drugoga sitnog tiska.

Za razliku od prethodnog grafa gdje je broj primljenih časopisa gotovo za polovicu puta veći od broja primljenih knjiga, u prikazu poslanih časopisa, knjiga i ostale građe,

7) Total interlibrary exchange by the Museum with institutions from region of the former Yugoslavia (1991 - 2013)

8) Exchanged publications (1960 - 2013) with respect to the type of institution

9) Exchanged publications (1960 - 2013) with respect to the type of library materials

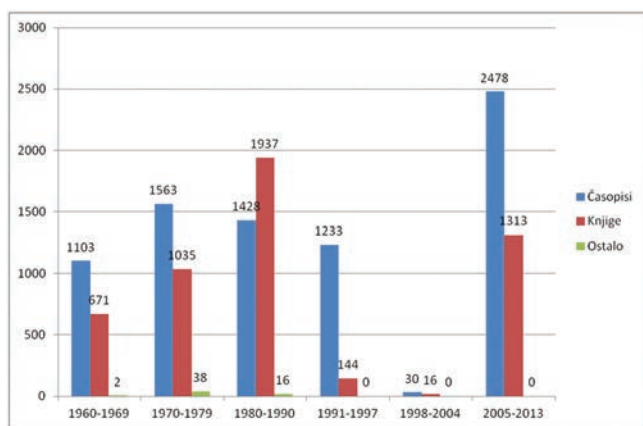
Graph 1 shows the ratio of the total number of received and sent publications in the period from 1960 to 2013. In the first three decades until 1990, the number of publications received exceeds the number of those sent. The reasons lie in the fact that the publishing activities of the Museum in those years developed gradually, whereas the institutions with which exchange was established had already developed their publishing activities. Therefore, the trend behind the sent publications in this thirty-year period (except for the first period) is relatively high and uniform. On the other hand, there is evidence of a continual increase of sent publications, from one period to the other. In the period from 1991 to 1997 (during the war and post-war period), exchange does take place, but it is evident that in such circumstances the intensity was not the same as in previous years.

In the next period, i.e. from 1998 to the end of 2003, the Library sent through the exchange procedure a very small number of publications.²⁴ The reason is that during this period, the Library operated without a qualified librarian. Specifically, the role and tasks of the librarian are only occasionally undertaken by the museum advisor, Mrs Branka Nedved. The period from 2005 to 2013 brought about important changes. For the first time since it was carried out, the number of sent publications is greater than that received. The reason for this is that the Library, after employing a professional librarian, worked intensively on developing the Library's holdings, and in particular, sought to exchange publications and compensate for perennial stagnation in this area of work. The library again re-established a system of exchange, of sending all the Museum's editions that were not sent in the previous period, and the list of institutions with which the Library had established exchange cooperation was renewed.

Given that the exchange with most institutions was initiated in the interest of exchanging journals, which is understandable considering the professional role of the institution and the needs of its users, not surprising then is the data in Graph 1/1. Specifically, the maximum number of journals received was 11,914. The number sent was 7,835. As for books

24 At a time when the library employed a librarian, records show that a number of *Diadora* journals and the monograph edition of *Rimski akvedukti na području sjeverne Dalmacije* by the author Boris Ilakovac (at the following addresses: Museum of Slavonia in Osijek, Archaeological Museum of Istria in Pula, the Museum of Đakovština in Đakovo and Stjepan Gruber Heritage Museum in Županja) were exchanged.

Graf 1/2. Omjer poslanih publikacija (1960. - 2013.) s obzirom na vrstu knjižnične građe

Graph 1/2. Ratio of received publications (1960 - 2013) with respect to the type of library materials

priredila / prepared by: M. Maruna

uočava se kako je omjer primljenih i poslanih publikacija raznolik kako po broju i vrsti tako i u odnosu na pojedino vremensko razdoblje. U promatrana prva tri desetljeća (1960. - 1990.) možemo zaključiti da je situacija približno ujednačena osim što se u razdoblju od 1980. do 1990. uočava porast poslanih knjiga (1937 knjiga : 1428 časopisa svezaka). U razdoblju od 1991. primjećuje se trend opadanja knjiga u odnosu na časopise kojih još uvijek u postupku razmjene ima 144. Više je razloga zašto je to tako, a neki od njih su ranije navedeni (ratna zbivanja i sl.). No, najporaznije razdoblje što se razmjene tiče nastupilo je u razdoblju od 1998. do 2004. kada je Muzej poslao ukupno 30 časopisa i 16 knjiga. Razlog tomu je nedostatak stručne osobe (knjižničara) za obavljanje te vrste posla. U svim razdobljima (od 1960. do 2013.) među poslanim publikacijama neznatan je broj separata,²⁵ prospekata²⁶ i sl. svrstanih u kategoriju „ostalo“.

Razmjena – inozemstvo

Graf 2. prikazuje broj država uključenih u postupak razmjene u odnosu na kontinente. Naime, iz Europe, što je i bilo za očekivati s obzirom na teritorijalnu povezanost i višestruku suradnju, u razmjenu se uključilo 26 država. Dok ih je iz Azije tri, iz Amerike četiri, samo su dvije države s područja afričkog kontinenta. Svakako da za dublju analizu nedostaju relevantni pokazatelji kako je do uspostave ovih suradnji

received, evidently the number of received volumes (4,546), on average, was half the number of the received journals. An extremely small number (155) represents the other types of library materials such as AV materials (CD, CD-ROM, DVD) and other minor publications.

In contrast to the previous graph where the number of received journals is more than half than the number of received books, the presentation of the sent journals, books and other materials, shows that the ratio of received and sent publications varies with respect to the number and type and with respect to the particular period. The observed first three decades (1960 - 1990), enables us to conclude that the situation is approximately the same, except that in the period from 1980 to 1990, an increase of sent books (1,937 books : 1,428 volumes of journals) is evident. In the period up to 1991, there was a noticeable trend of a decline in the number of books with respect to newspapers, which in the exchange process still account for 144.

There are several reasons why this is so, some of which are mentioned above (wars, and the like). However, the worst period with regard to the exchange occurred in the period from 1998 to 2004 when the Museum sent a total of 30 journals and 16 books. The reason for this is the lack of skilled people (librarians) to perform this type of work. In all periods (1960 to 2013) the sent publications included an insignificantly small number of offprints,²⁵ prospectuses²⁶ and the like, which are grouped in the category “other”.

Exchange - abroad

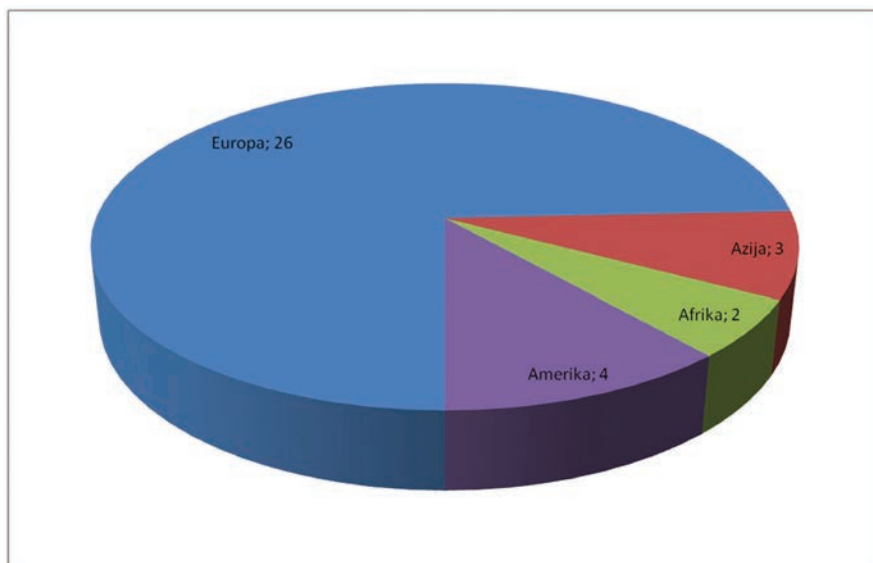
Graph 2 shows the number of countries involved in the exchange process with respect to continents. In fact, from Europe, as is to be expected in view of territorial cohesion and multiple forms of cooperation, twenty-six countries were involved in the exchange. While three countries are from Asia, four from America, only two countries are from the African continent. Of course, there are insufficient relevant indicators for a deeper analysis as to how this collaboration was established, especially when it comes to remote non-European countries, and how much falls under the influence of personal relationships and cooperation of staff at the Museum, and to what extent the Museum as an institution had an impact on these results due to the initiatives of the Museum’s Management Board on initiating

25 Na adresu Arheološkoga muzeja u Zagrebu poslano je 11 separata iz časopisa *Diadora* (Neki od njih su: Šime Batović. Odnos daniške i hvarske kulturne skupine; Ivo Petricioli – Svetislav Vučenović. Crkve sv. Andrija i sv. Petar Stari u Zadru; Radmila Matejčić. Zaštitna iskapanja liburnske nekropole na Gromačici kod Lopara na otoku Rabu i dr.; na adresu Posavskog muzeja u Brežicama poslani separati: Šime Batović. Ostava iz Jagodnje Gornje u okviru zadnje faze liburnske kulture; Josip Mladin. Brončane posude i šljemovi iz Istre.

26 Primljeno: Komarom megyei Muzeumok Igazgatósága, Tata (od njih primili 4 kataloga izložbi); Etnografski muzej Split (od njih primili 5 kataloga izložbi); Centro Camuno di Studi Preistorici, Brescia (poslan prospekt Nin) i dr.

25 A total of 11 offprints from the journal *Diadora* were sent to the address of the Archaeological museum in Zagreb (some of them are: Šime Batović. Odnos daniške i hvarske kulturne skupine; Ivo Petricioli – Svetislav Vučenović. Crkve sv. Andrija i sv. Petar Stari u Zadru; Radmila Matejčić. Zaštitna iskapanja liburnske nekropole na Gromačici kod Lopara na otoku Rabu and others.; the following offprints were sent to address of the Posavina Museum in Brežice: Šime Batović. Ostava iz Jagodnje Gornje u okviru zadnje faze liburnske kulture; Josip Mladin. Brončane posude i šljemovi iz Istre.

26 Received: Komarom megyei Muzeumok Igazgatósága, Tata (of these, received 4 exhibition catalogues); Ethnographic Museum in Split (of these, received 5 exhibition catalogues); Centro Camuno di Studi Preistorici, Brescia (sent the prospectus Nin) and others.

Graf 2. Ukupna međuknjižnična razmjena Muzeja prema svijetu (područje bivše Jugoslavije nije uključeno)

Graph 2. Total interlibrary exchange by the Museum with the world (region of the former Yugoslavia not included)

priredila / prepared by: M. Maruna

došlo, osobito kad se radi o udaljenim izvaneuropskim državama te koliko je uvjetovano osobnim vezama i suradnjom djelatnika Muzeja, a koliko Muzej kao institucija ima utjecaj na takve rezultate s obzirom na inicijative uprave Muzeja o pokretanju suradnje sa srodnim institucijama naročito u Europi.

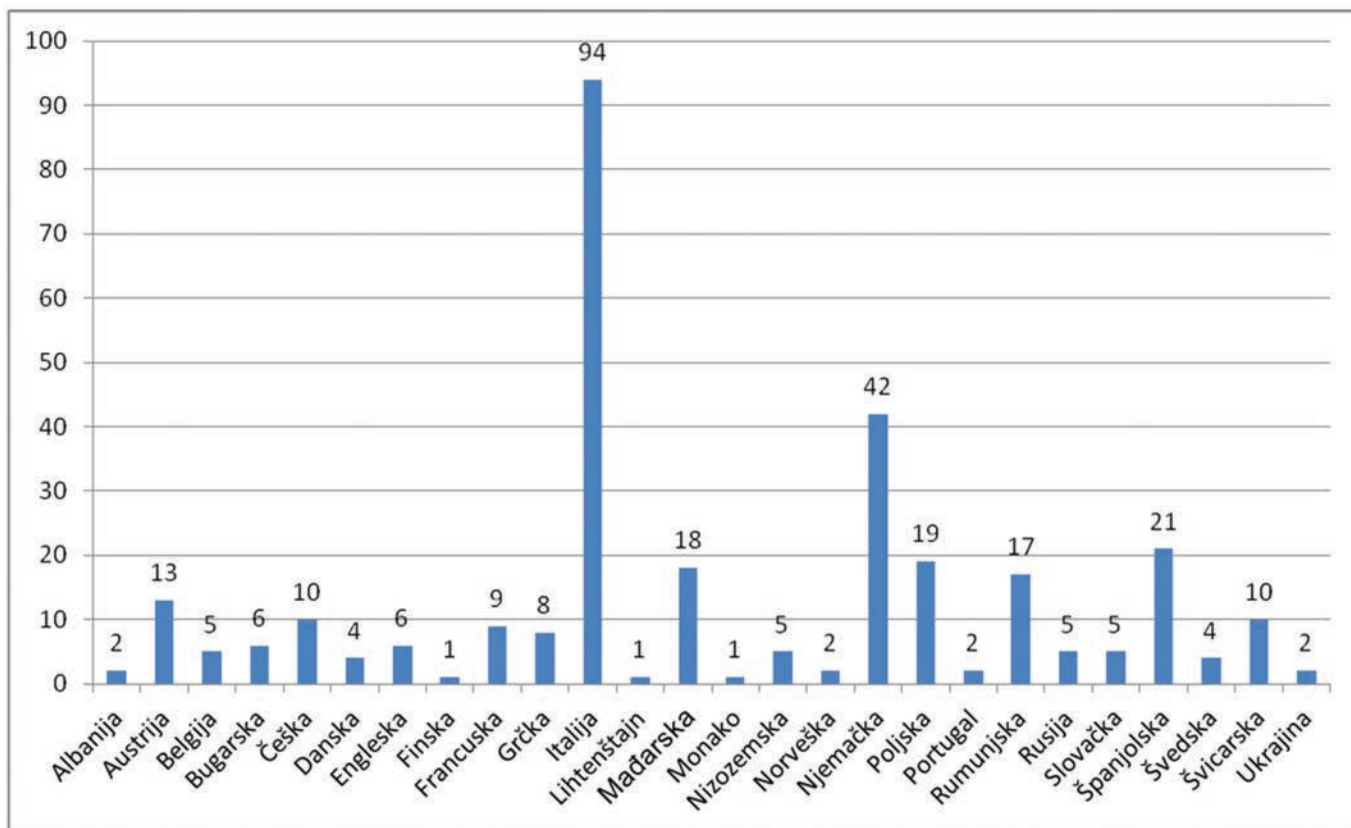
cooperation with related institutions especially in Europe.

The Museum's total interlibrary exchange with institutions is dominated by the number of institutions in Europe (26), which with respect to other continents (Asia - 3, America - 4, Africa - 2) is a remarkably high number of participating libraries, including institutions, in the procedures to supplement its holdings through exchanging publications. Interesting too is also the number of institutions from particular countries. The largest number is attributed to Italy (94), followed by Germany (42), Spain (21), Poland (19), Hungary (18), Romania (17) and Austria (13). More than half the countries of Europe (19) joined the

Graf 2/1. Ukupna međuknjižnična razmjena Muzeja prema institucijama u Europi (područje bivše Jugoslavije nije uključeno)

Graph 2/1. Total interlibrary exchange by the Museum with the institutions in Europe (region of the former Yugoslavia not included)

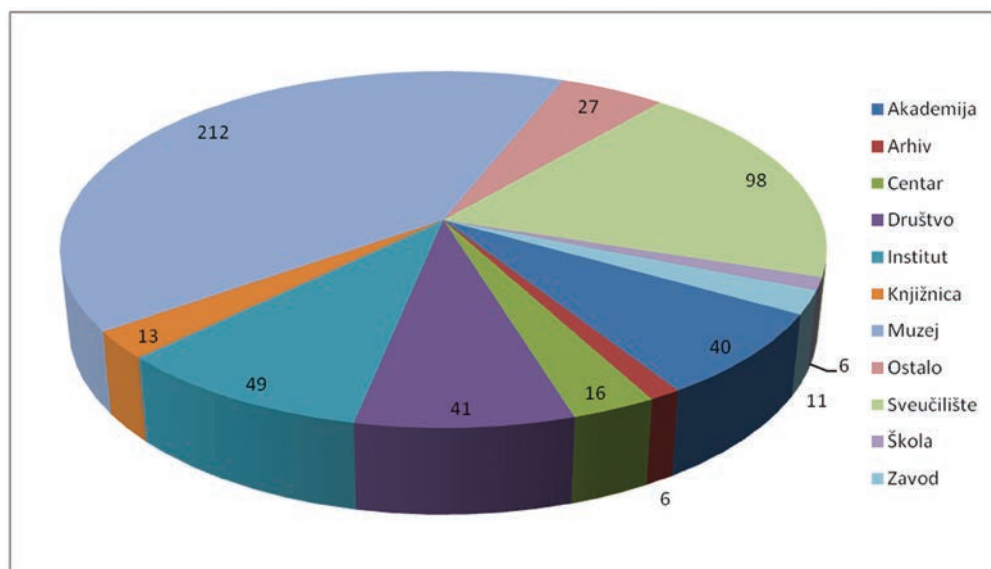
priredila / prepared by: M. Maruna

Graf 2/2. Ukupna međuknjižnična razmjena Muzeja s Hrvatskom i inozemstvom prema vrsti institucija (1960. - 2013.)

Graph 2/2. Total interlibrary exchange by the Museum with Croatia and foreign countries by type of institution (1960 - 2013)

priredila / prepared by: M. Maruna

U ukupnoj međuknjižničnoj razmjeni Muzeja prema institucijama dominira broj institucija u Europi (26), koje u odnosu na ostale kontinente (Azija - 3, Amerika - 4, Afrika - 2) predstavlja zavidno visok broj uključenih knjižnica, pa tako i institucija, u postupcima obogaćivanja svoga fonda razmjenom publikacija. Zanimljivo je promatrati raspon u broju institucija pojedinih država. Iz Italije je najveći broj (94), a njega slijede Njemačka (42), Španjolska (21), Poljska (19), Mađarska (18), Rumunjska (17) i Austrija (13). Više od polovice zemalja Europe (19) uključilo se u razmjenu s manje od 10 institucija. Iz Ukrajine, Portugala, Albanije i Norveške imamo samo po dvije institucije, dok iz Monaka, Lihtenštajna i Finske imamo samo jednu. Studijska putovanja i sudjelovanje na seminarima i kongresima djelatnika Muzeja diljem Europe zasigurno su doprinijela u ostvarivanju i ovoga vida suradnje.

Vrste institucija s kojima Muzej ostvaruje međuknjižničnu razmjenu vrlo su raznolike, od akademija, sveučilišta, raznih centara, društava, instituta... Mnoge su često sastavni dio matične ustanove npr. sveučilišta, a mnoge su samostalne institucije. Kod podjele (kategorizacije) i formiranja grafa ključnu je ulogu imala krovna institucija. Npr. Université d'Etat de Tirana, Institut d'histoire et de linguistique (Tirana) ili Università degli studi, Istituto di archeologia e storia classica (Bari), svrstani su u kategoriju Sveučilišta jer se nalaze u njegovu sastavu. Blgarska akademija na naukite, Arheologički institut (Sofija) svrstani su u Akademiju. Ukoliko je institucija samostalno navedena na kartici kao npr. Istituto di studi abruzzesi (Pescara) ili Archaeological Institute of America (New York) ili Accademia di scienze lettere (Udine) razmjenu ćemo kategorizirati kao suradnju s Institutom ili Akademijom. Nazivi pojedinih ustanova koji nisu bili potpuni ili su sadržavali više značenja kao

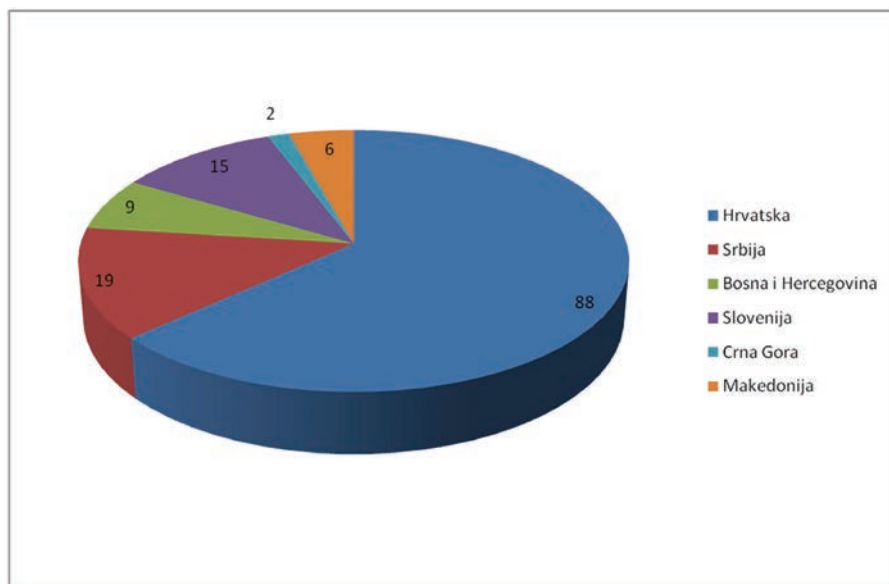
exchange programme with less than 10 institutions. There are only two institutions from Ukraine, Portugal, Albania and Norway, while from Monaco, Liechtenstein and Finland, there is only one. Study visits and participation in seminars and conferences by the Museum's staff throughout Europe have certainly contributed to achieving this aspect of cooperation.

The types of institutions with which the Museum conducts interlibrary exchange are very diverse, from the academies, universities, various centres, societies, institutes... Many are often an integral part of a parent institution e.g. universities, whereas many are independent institutions. The division (categorisation) and the formation of the graph are largely based on the role of the umbrella institution. For example, Université d'Etat de Tirana, Institut d'histoire et de linguistique (Tirana) or Università degli Studi, Istituto di storia e archeologia Classica (Bari), was placed into the University category because it is an integral part of a university. Blgarska Akademija na naukite, Arheologički institut (Sofija) was categorised as part of the Academy.

If the institution is already listed on the card, as for example, Istituto di Studi Abruzzesi (Pescara) or the Archaeological Institute of America (New York) or the Accademia di Scienze Lettere (Udine), the exchange will be categorised as cooperation with an institute or academy. The names of some institutions that were incomplete or contained a number of meanings as such could not be separated into separate categories. They were put into the category "Others".²⁷

In cooperating with libraries in Croatia, since 1991 when Croatia became an independent and sovereign

27 Italia Numismatica (Mantova); Soprintendenza alle Antichità degli Abruzzi e del Molise (Chieti); Archivio-Biblioteca-Museo civico, (Altamura); Association Internationale d'Etudes du Sud-Est Europeen (Bucarest). Fond za unapređivanje kulturne djelatnosti SO Hvar (Hvar); Narodni muzej i Zavod za zaštitu na spomenicite na kulturata (Ohrid).

Graf 3. Ukupna međuknjižnična razmjena Muzeja prema institucijama s područja bivše Jugoslavije (1991. - 2013.)

Graph 3. Total inter-library exchange by the Museum with institutions from the former Yugoslavia (1991 - 2013)

priređila / prepared by: M. Maruna

takvi nisu mogli biti izdvojeni u posebne kategorije. Stavljani su u kategoriju „ostalo“.²⁷

Suradujući s knjižnicama u Hrvatskoj, od 1991. g. kada Hrvatska postaje samostalna i nezavisna država i bivšim državama SFRJ-a (Srbija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija i Slovenija), knjižnica Muzeja je u razdoblju od 1991. do 2013. ostvarila, očekivano, najveći broj razmjena s institucijama iz Hrvatske, čak 88. Približno jednak broj ostvarenih razmjena vidljiv je u dijelu grafa koji se odnosi na Srbiju (19) i Sloveniju (15). Broj institucija s kojima se ostvaruje razmjena u ostalim državama je neznatan (iz Bosne i Hercegovine – 9, Makedonije – 6, Crne Gore – 2). Ako uzmemo u obzir da je u razdoblju od 1960. do 1990. Muzej ostvarivao ukupno 158 razmjena s institucijama iz država Jugoslavije (uključujući i Hrvatsku)²⁸ u razdoblju od 1991. do 2013. ukupan broj institucija s kojima Muzej razmjenjuje publikacije je 139. Postavlja se pitanje što se dogodilo s 19 institucija s kojima je očigledno prekinuta razmjena. Nije isključeno da su se u postupak uključile i neke nove institucije tako da je broj „otpalih“ dijelom zamijenjen brojem novih, a dijelom nestao bez traga. Ovim problemom autorica će se baviti u budućnosti.

Iz Grafa 3/1., a bilo je i za očekivati, najveći broj primljenih/poslanih publikacija u postupku razmjene ostvaren je u suradnji s najsrodnijom institucijom – muzejom. Broj primljene građe nešto je veći u odnosu na broj poslana. Od ostalih institucija prednjače akademije i sveučilišta kao znanstvene ustanove koje se bave područjem interesa Muzeja.

state, and with countries of the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia (Serbia, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Macedonia and Slovenia), during the period from 1991 to 2013 and as expected, the Museum's Library achieved the largest number of exchanges with institutions from Croatia, amounting to 88 such institutions. Approximately the same number of exchanges is shown in the graph relating to Serbia (19) and Slovenia (15). The number of institutions in other countries with which exchange was conducted is insignificant (Bosnia and Herzegovina - 9, Macedonia - 6, Montenegro - 2).

Given that in the period from 1960 to 1990 the Museum conducted a total of 158 exchanges with institutions from the states of Yugoslavia (including Croatia),²⁸ in the period from 1991 to 2013 the total number of institutions with which the Museum exchanged publications was 139. The question is posed as to what happened to the 19 institutions with which the exchange was apparently terminated. It is possible that some new institutions joined the exchange so that the number of those withdrawing was partly replaced by the number of new institutions, and some disappeared without a trace. This is an issue, which the author will deal with in the future.

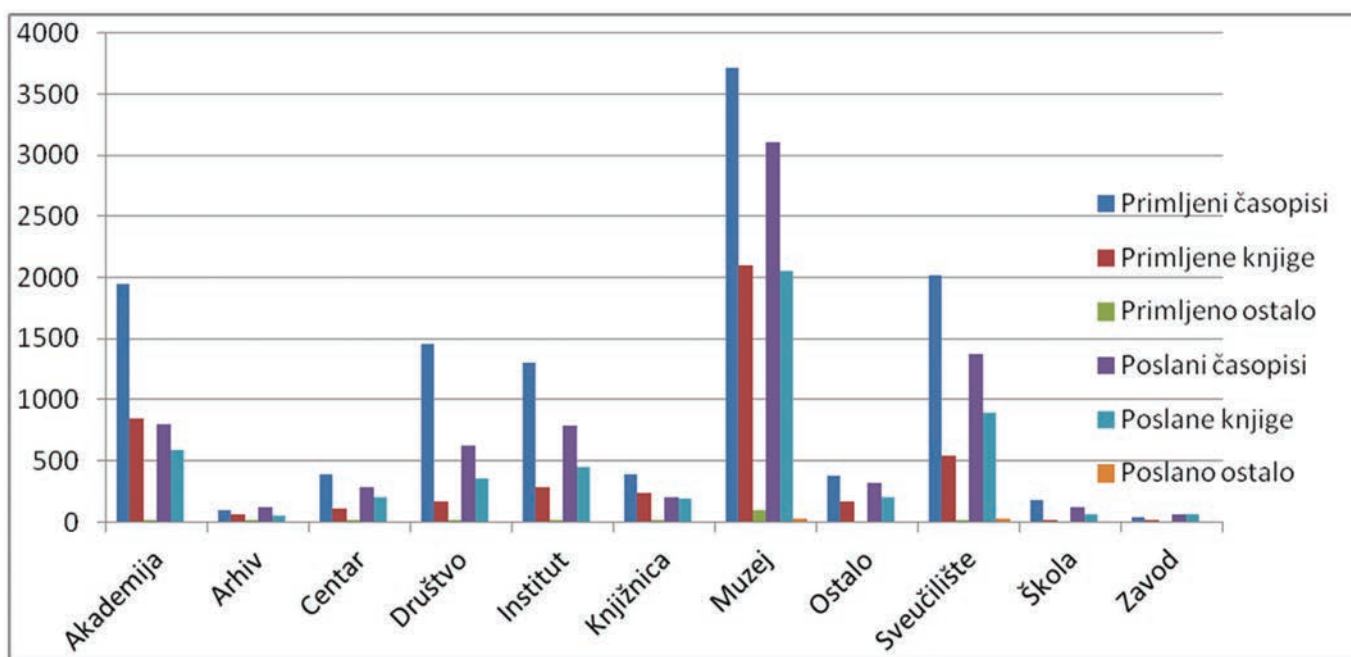
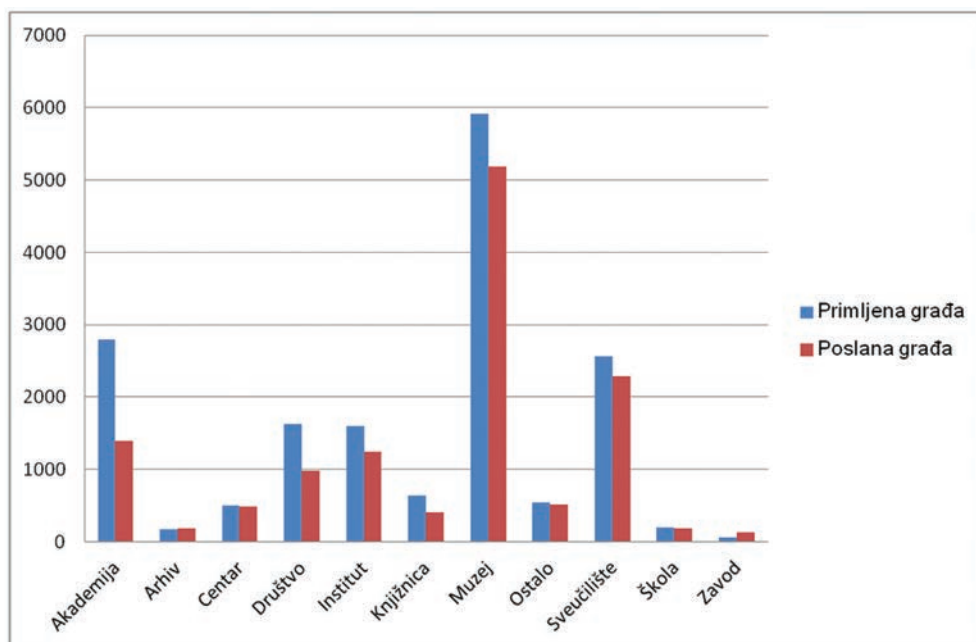
As was expected, Graph 3/1 shows the largest number of received/sent publications in the exchange procedure organised in collaboration with the most similar institutions - museums. The number of received materials slightly exceeds the number sent. Among the other institutions, it is the academies and universities as scientific institutions that are involved in the Museum's area of interest that lead in terms of numbers.

27 Italia Numismatica (Mantova); Soprintendenza alle Antichità degli Abruzzi e del Molise (Chieti); Archivio-Biblioteca-Museo civico, (Altamura); Association Internationale d'Etudes du Sud-Est Europeen (Bucarest). Fond za unapređivanje kulturne djelatnosti SO Hvar (Hvar); Narodni muzej i Zavod za zaštitu na spomenicima na kulturata (Ohrid).

28 Podaci dostupni u *Kartoteci razmjene*, poznati autorici ovoga rada.

28 The data available in Exchange Card Files, known to the author of this paper.

Graf 3/2. Razmijenjene publikacije (1960. - 2013.) s obzirom na vrstu knjižnične građe

Graph 3/2. Exchanged publications (1960 - 2013) with respect to the type of library materials

priredila / prepared by: M. Maruna

Ostale institucije poput zavoda, škola i instituta javljaju se periodično, a za broj primljene/poslane građe možemo reći da je približno ujednačen.

Poput prikaza u Grafu 3/1. dominira suradnja (razmjena) među muzejima, a po broju i vrsti primljene/poslane građe prate ih akademije i sveučilišta. U Grafu se, dakle, može pratiti broj tj. omjer primljenih/poslatih časopisa u odnosu na knjige i obrnuto. Primljena/poslana građa druge vrste je neznatna i u grafu su označene kao „ostalo“. Evidentno je da i ovaj grafički prikaz pokazuje dominaciju časopisa

Other organisations such as institutions, schools and institutes appear periodically, but in terms of received/sent materials, the numbers are fairly even.

As is the case in Graph 3/1, cooperation (exchange) among institutions dominates, whereas according to number and type of received/sent items, they are followed by academies and universities. Therefore, the respective graph shows the number i.e. ratio of received/sent journals with respect to books and vice versa. The other types of received/sent materials are insignificant and are designated in the graph as “other”. Evidently, this graph shows a prevalence of journals compared to other types of exchanged materials. For example, 11,914 volumes of journal were received compared to 4,546 books. Similarly, 7,835 volumes of journals were sent and 5,116 books received.

u odnosu na ostalu vrstu razmjenjivane građe. Tako je npr. primljeno 11914 svezaka časopisa u odnosu na 4546 knjiga. Isto tako, poslano je 7835 svezaka časopisa, a 5116 knjiga.

ZAKLJUČAK

Razmjenom nazivamo uspostavu i provedbu postupka razmjene publikacija (časopisa, monografskih izdanja i sl.) između dviju međusobno zainteresiranih strana. Razmjenjuju se vlastita izdanja ustanova uključenih u ovaj postupak, a po potrebi i duplikati iz njihovih fondova. Osim popunjavanja knjižničnoga fonda ovim načinom nabave građe doprinosi se obogaćivanju fonda, a u konačnici osigurava dostupnost literaturi koja je korisnicima prijeko potrebna za njihov stručni i znanstveno-istraživački rad.

Istraživanje procesa razmjene u Knjižnici Arheološkoga muzeja Zadar obuhvatilo je razdoblje od 1960., kada su uspostavljene prve razmjene, do kraja 2013. Analiza je potvrdila rasprostranjenost razmjene u odnosu na države svijeta, osobito Europe, ali i poteškoće koje su je pratile u određenim vremenskim razdobljima. Isto tako, u njoj su sudjelovale brojne i raznolike institucije (od sveučilišta, instituta, muzeja i sl.) s različitim vrstom građe uključene u proces razmjenjivanja.

Radom je potvrđeno da je razvoj izdavačke djelatnosti Muzeja, a nadalje izdavanje muzejskog časopisa *Diadora* bio od iznimne važnosti za pokretanje i uspostavu postupka razmjene knjižnične građe. Izdavanjem *Diadore*, dakle, početkom 1960. ostvarena je međuknjižnična suradnja, kako u Hrvatskoj tako i izvan nje. I danas, gotovo šest desetljeća od uspostave, može se reći da je ovaj način nabave, za razliku od ostalih koji se primjenjuju u knjižnici (kupnja, dar, otkup Ministarstva kulture, vlastita izdavačka djelatnost Muzeja) najzaslužniji za obogaćivanje fonda Knjižnice.

Godišnjim priljevom razmijenjene građe, fond Knjižnice povećava se za nekoliko stotina primjeraka. Sudionici procesa posredstvom razmjene imaju priliku upoznati fond i djelatnosti Muzeja kao i stručno znanstvenu produkciju djelatnika Muzeja.

Iskustvo razmjene publikacija u Knjižnici Arheološkoga muzeja Zadar sastavni je dio bogate povijesti knjižnice te jedan od najvažnijih segmenata njezina poslovanja u proteklom vremenskom razdoblju. Razvoj informacijske tehnologije danas i nagli porast elektroničkog nakladništva, brzog i jednostavnog pristupa publikacijama, uvelike će utjecati na smanjenje važnosti razmjene. No, uloga knjižnice ostaje ista – osigurati adekvatnu građu svojim korisnicima. Postupkom razmjene, uz mala financijska ulaganja, to omogućuje i u tome, za sada, uspijeva.

CONCLUSION

The exchange is defined as the establishment and implementation of a procedure for the exchange of publications (journals, monographs, and the like) between two mutually interested parties. The institution's own editions are exchanged in this procedure, and if necessary, so too are the duplicates in their holdings. In addition to supplementing the library holdings, this type of procurement of materials also contributes to enriching the holdings, and ultimately ensures the availability of literature that users require for their professional and scientific research.

Research into the exchange procedure of the Library at the Archaeological Museum Zadar covered the period from 1960, when the exchange was first established, to the end of 2013. The analysis confirmed widespread exchanges with countries of the world, especially with those in Europe, and the difficulties experienced in specific periods. Likewise, numerous and diverse institutions (from universities, institutes, museums, etc.) participated in the exchange providing different types of materials for the exchange process.

This work has confirmed that the development of publishing activities at the Museum, and above all, the publishing of the museum journal *Diadora*, was of the utmost importance for launching and establishing the procedure for the exchange of library materials. The publishing of *Diadora*, therefore, at the beginning of 1960, led to achieving interlibrary cooperation, both in Croatia and abroad. In summary, almost six decades since establishing the exchange, so too this procurement method today, unlike other methods used in the library (purchases, gifts, re-purchasing by the Ministry of Culture, the Museum's own publishing activities), is most responsible for enriching the library holdings.

With the annual inflow of exchanged materials, the library increases its holdings by a few hundred specimens. Participants in the process through the exchange procedure are given the opportunity to become familiar with the holdings and operations of the Museum as well as the professional scientific production by staff at the Museum.

Experience in exchanging publications at the Library of the Archaeological Museum Zadar is an integral part of the library's rich history and one of the most important segments of its operations in the past. Today, the development of information technology, the sharp rise of electronic publishing, quick and easy access to publications, will have a great effect on reducing the importance of exchange. However, the role of the library remains the same - to ensure adequate materials to users. The exchange procedure, supported by a small financial investment, allows this to happen and for now is succeeding.

Literatura / Bibliography

- Alexandre Vattemare <preuzeto 2014-09-23> Dostupno na:
http://www.biographi.ca/en/bio/vattemare_nicolas_marie_alexandre_9E.html
- Anić, V., 2003 – *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb 2003.
- Batović, Š., 1964 – Arheološki muzej u Zadru, *Zadar: zbornik*, Zadar, 1964, 679-687.
- Batović, Š., 1965 – Rad Arheološkog muzeja u Zadru od 1960. do 1964., *Diadora* 3, Zadar, 1965, 273-298.
- Batović, Š., 1968 – Rad Arheološkog muzeja u Zadru u 1965. i 1966. godini, *Diadora* 4, Zadar, 1968, 281-307.
- Batović, Š., 1970 – Rad Arheološkoga muzeja u Zadru od 1967. do 1969. godine, *Diadora* 5, Zadar, 1970, 259-298.
- Batović, Š., 1980 – Rad Arheološkoga muzeja u Zadru od 1973. do 1976. godine, *Diadora* 9, Zadar, 1980, 549-614.
- Einhorn, N. R., 1972 – Exchange of publications, in A. Kent and H. Lancour (eds.), *Encyclopaedia of library and information science* 8, New York, 1972, 282-289.
- Handbook, 2006 – *Handbook on the international exchange of publications*, Munchen, 2006.
- Lilja J. Developing the international distribution of humanities studies in Finland: the exchange of publications of two learned societies in 1831-1914 <citirano: 2014-03-21>. Dostupno na: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=27041043&lang=hr&site=ehost-live>
- Prijedlog Standarda za specijalne knjižnice u RH (rujan, 2011.). <preuzeto 2014-12-02> Dostupno na: http://www.hkdrustvo.hr/hr/novosti/odabrana_novost/428/
- Rječnik, 2000 – *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb, 2000.
- Suić, M., 1960 – Rad Arheološkog muzeja u Zadru od oslobođenja do 1959, *Diadora* 1(1959), Zadar, 1960, 197-212.
- Suić, M., 1962 – Zamjena publikacija, *Diadora* 2(1960-1961), Zadar, 1962, 321-337.
- Tadić, K., 1994 – *Rad u knjižnici*, Opatija, 1994.

